

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Defensio Abbatiae Imperialis S. Maximini

Zyllesius, Nicolaus

Treveris, 1638

Pars Prima. Ius & Aduocatia Imperialis Monasterij S. Maximini.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14268

PARS PRIMA.

Fus & Aduocatia Imperialis Monasterij S. Maximini.

RIA erunt huius partis Capita. Primò demonstrabitur, quòd Imperialis S. Maximini Abbatia à primo suo exordio Imperatoribus Romanis ac Regibus, atque adeò S. Romano Imperio, & nulli alteri immediatè subiecta sit. Secundò, quod similiter in Ecclesiasticis & spiritualibus nulli nisi Pontifici Maximo Supremo Ecclesiæ Romanæ Capiti paterit. Tertio, quod ad Regem Hispaniarum Catholicum Protestio & Aduocatia præfatæ Abbatix, ac omnium eius Iurium à multis sæculis cum Imperatorum ac S. Romani Imperij consensu ac voluntate hæreditario Iure ratione Ducatus Luxemburgensis deuoluta sit.

CAPVT PRIMVM.

Monasterium S. Maximini immediatè Imperatori ac S. Romano Imperio subiectum esse.

OC duobus modis clarè & euidenter probatur. Primo ex Imperatorum ac Regum maximorum decretis, sententijs, concessionibus ac Diplomatis. Secundò ex proprietatibus & notis certissimis status immediatè S. Cæsareæ Maiestati ac Imperio Romano subiecti.

SECTIO I.

Probatur ex Imperatorum & Regum Decretis, Sententijs & Diplomatis.

ONASTERIUM præfatum à Constantino Magno Imperatore originem ducere constat. Ab illo sanctissimo Principe Palatium, siue Basilicam & Regale templum sacris vsibus applicatum, & ad S. Helenæ matris instantiam Cæsaris iussu per S. Agritium Archiepiscopum Treuirensis, S. Iohanni Apostolo dedicatum, illic congregatos viros Religiosos Orientalis disciplinæ, qui ibidem sub Abbate Ioanne Monacho Antiocheno eiusdem professionis degerent; iisdem non contemnenda prædia & Curtes, tam circa ipsius sacri loci suburbana, quàm alibi pro Dote ab eodem Imperatore concessa, & demum quod potissimum hinc quæritur à præfato Imperatore Constantino Magno immediatè tam Monasterium, quàm eius ditiones & prædia Imperatoribus subiecta fuisse, cum expressa reseruatione, vt nulli alteri subessent.

Hæc omnia ita se habere, certò demonstrabitur ex luculentis consequen-

tium Imperatorum ac Regum tabulis, qui non modò de illo Constantini Magni factò causa cognita deciderunt, verum etiam eandem immediatam Imperij subiectionem dictò sacro loco addixerunt, adjudicârunt, confirmârunt.

S. I. Dagoberti aliorumq; Regum ac Imperatorum Decreta.

VM ante mille circiter annos tempore Dagoberti inclyti Austrasiæ & Francorum Regis inquirendi occasio incidit set, de sæpediti Monasterij fundatione & subiectione, Rex de consilio Episcoporum ac Comitum suorum, Legatos ad Abbatem S. Maximini Memilianum deputavit, vt serio examinatis & excussis antiquis sacri illius loci monumentis, de eius fundatione prima & subiectione ad ipsum certa referrentur, id præstitum & clarè ac certissimè deprehensum Monasterium illud à Constantino Magno conditum & fundatum, eiusdemque Imperatoris Maximi decreto solis Imperatoribus, non autem vlli alteri personæ subiectum fuisse aliaque quæ supra relata; quæ etiam Dagobertus Rex decreuit, approbavit, & additis non exiguis ditionibus & prædijs primam eius dotationem auxit. Sed hæc omnia in dicti Dagoberti Diplomate quod subijcio continentur.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti. Omnium Christianorum nouerit industria, qualiter ego Dagobertus Rex potentissimus Conuenienti consilio Episcoporum meorum Comitumque Legatos de mea parte ad Abbatem Memilianum direxi, mandans & vt diligenter inquireret, mihiq; per seipsum indicaret, quibus authoribus illud Monasterium S. Maximini constructum, vel cuius Imperio à pristinis temporibus esset subiectum. Hanc legationem Abbas cum fratribus sollicite percipiens, perlectisque in eodem loco quibusdam vetustissimis cartulis, inuentum est ipsum Monasterium Constantini Imperatoris fuisse Regale templum, atque iussu eius dedicatum fore in honore Sancti Ioannis Euangelista, à Sancto Agritio Venerabili Archiepiscopo: In quo videlicet templo, vt idem Pater Monasterij nostra Regalitati certa relatione patefecit Helenâ sacra famula petente & fauente, supradictus Imperator pauperes Christi congregauit, eisque virum DEI Ioannem proposuit, vt in seruitio Dei semper vacarent, & pro se orationibus insisterent, Et insuper illius loci habitationem alteri personæ noluit subdere nisi sua, successorumque Imperatorum potestati. His rebus ita esse firmiter intellectis regio more constituo atque firmissima iussione precipio, vt nullus vnquam proteruè illud Monasterium, in quo Abbas supradictus præesse videtur, audeat intrare, vel vllam inhumanitatem illi violenter inferre, Igitur vt assidua recordatio mei, meorumque parentum maneret in predicto Monasterio ipsorum Sancti Maximini præbendariorum victualia sub præmemorato Imperatore constituta, additis mea ex parte prædijs augere curauit, quorum nomina hæc sunt. Kannis, Cressiacum, Loncovich, Regiodola, Vallis, Polich, Budeliacum, Taleuant, Loauia. Hæc loca ad Regiam Curtem, quæ dicitur Decima, pertinent, quam curtem cum omnibus rebus ad eam pertinentibus, hoc est, quidquid Prædiij visus sum habere à fluuio, qui nuncupatur Rubera vsque ad siluam, quæ dicitur Ieder, Sancto Maximino Prasuli in perpetuam hereditatem contradidi. Insuper etiam cum consilio & rogatu meorum Principum cateruis inibi DEO deseruientibus, hanc legem firmiter ac perpetualiter imposturum habendam decreui, scilicet, vt Centenorum ibidem summa Monachorum semper integra maneat & inconuulsa, excepto si Imperatorum Principumue per secula succedentium beneuolentia prædijs augmentetur vel

thesauris. Et si propter Paganorum vel infidelium Christianorum deuastationem eisdem Christi seruitoribus penuria ultra modum ingruerit, & per thesauri effusionem expelli nequiverit, DE I omnipotentis & mei meorumque Successorum habeant licentiam, alodium cum familia à fidelibus illo contraditum dandi & vendendi, antequam Dei destruantur seruitia, & ut istius cartula confirmatio firma in auum permaneat describi eam precepi & nostro Sigillo eam inde firmaui. Actum pridie Nonas Aprilis, Anno Regni nostri duodecimo Moguntia feliciter Amen. Signum Dagoberti Regis.

Henricus Cancellarius ad vicem Ricolui Archicapellani recognoui.

Antiquissimum illud Diploma ita subscriptum ac sigillatum per mille prope modum Annos conseruatum integrum illæsumque habemus.

Porro Cartulæ nomine, illo Dagoberti æuo Diplomata intelligi testatur vetus documentum à S. Germano concessum pro immunitate Abbatia S. Crucis, Anno V. Chariberti Regis LX. circiter annis ante hoc Dagobertinum, vbi bis nomen Cartulæ in hoc significato vsurpatur. Refert illud Amoyus lib. 3. cap. 2. vbi Iacobus du Breul obseruat originale illius adhuc extare. Quin imo & ipse Dagobertus suum hoc Diploma in fine vocat cartulam.

Eandem Immediationem Status, Pontifices Maximi, Reges Supremi & Imperatores consequentes confirmarunt & firmarunt & firmiter decreuerunt.

In primis S. Gregorius II. Pontifex, qui tempore Caroli Martelli Sedem Romanam tenuit, S. Basino, qui eodem tempore S. Maximinum regabat inter Abbates decimus sextus ordine Bullam misit, qua firmiter alia decernit & præcipit, vt dictum Monasterium sub Regum mundiburdia maneat, neque vlli alteri personæ subijciatur quam exhibemus sub Num. 2.

Pipinus similiter Rex Austrasiæ & Francorum dictum Monasterium S. Iohanni Sacrum, vbi S. Maximinus est sepultus, dicit se habere sub potestate Regali, & ita per antecedentia tempora à Regibus constitutum, proinde se decernere *Abbatem Vitradum cum Monachis & Abbatia sub Regum mundiburdio in secula manere*, ita in Diplomate dato Moguntia Anno XXV. Regni sui, quod habes Num. 3.

Carolus Magnus Imperator & Austrasiæ ac Francorum itidem Rex, parentis vestigijs insistens, Anno Regni quadragesimo, qui fuit octauus postquam à Leone Papa Imperij coronam accepit, constitutione edita statuit, vt præfatum Monasterium maneret sub suo ac Imperatorum mundiburdio, idq; tanta cum libertate & independentia, vt ne ipsi quidem Reges, eius Successores potestatem vllam in eo exercere vel exequi sine Abbatis voluntate aut requisitione possent. *Insuper nostra præceptione constituimus (inquit) atque inconcussè firmamus vt nullus Regum nobis Succedentium, vel alia persona aliqua contra eundem locum, vel Monachos in tota Abbatia vllam potestatem exercere præsumat, nec telonium vsquam à nauibus eorum exigat, seu placitum teneat sine iussione & petitione Abbatis. Sed securè & cum pace maneat, locus ille sub nostro & Successorum*

nostrorum Mundiburdio &c. Vide ipsum Diploma Numero quarto.

Ludouicus Pius Imperator eadem omnia, quæ Pater eius Carolus, concessit, constituit, decreuit, imperauit, vti manifestum est ex eius Diplomate quod habes sub Num. 5. vbi hæc leges, *Igitur istud præceptum ad vilitatem Monachorum fieri iussimus, per quod Imperamus, ne quislibet de iudiciaria potestate in Curtes, vel in Villas ipsius Monasterij ad causas audiendum, nec fideiussores tollendum neque ad manendum, aut homines ipsius Ecclesie distinguendum ingredi præsumat, sed sicut ipse locus sub antecessorum Regum hæctenus fuit conseruatus, ita deinceps per nostram auctoritatem permaneat inconuulsus.*

Lotharium Austrasiæ Regem quoque eandem Iurisdictionem libertatem, & immediatum sub Imperatoribus Statum agnouisse & decreuisse, ex ipsius Diplomate euincitur, quod sub Num. 6. habes, vbi Rex Lotharij Imperatoris Genitoris sui, qui idem præstitit & anteriorem Regum Austrasiæ & Imperatorum vestigijs insistens, *Abbatiam S. Maximini, inquit, more Genitoris nostri cæterorumq. Antecessorum nostrorum nostris etiam priuilegijs, corroborare decreuimus, & nulli alij subiectam vel obnoxiam, excepto nostre Regalitati, sicut sub Antecessoribus nostris esse volumus. Nulli etiam Comitatu bannum aut fredas exoluat, nec aliquis in locis eiusdem sine nostro iussu placitum habere præsumat.* Quibus verbis Imperatores & Reges omnem Iurisdictionem Principibus, Comitibus, & Dynastis Imperatore inferioribus in S. Maximini Ditiones denegant, eiusque omne exercitium tollunt, nisi id ex ipsorum Imperatorum & Regum Iussu, mandato vel delegatione concedatur. Placitum enim conuentus iudiciales, bannum & fredas vero euocationes, multas & pœnas antiquorum Scriptorum vsu significare constat.

Atque ex allegatis Decretis & Diplomatis euincitur Abbatiam S. Maximini à Constantini M. tempore, adeoque à prima sua origine vsque ad Dagobertum Austrasiæ Regem, & deinde tam sub illo quàm consequentibus Imperatoribus & Austrasiæ Regibus immediatè sub Imperio vel Regno supremo Statum liberum habuisse.

S. 2. Sententia Ottonis Imperatoris.

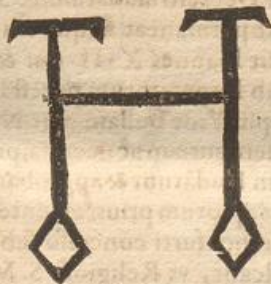
SExcentis penè annis iura S. Maximini inconcussa steterant cum Rothbertus Archiepiscopus Treuirensis, nescio quibus iudicijs vel malorum consilijs aut suggestionibus in eum errorem inductus est, vt Abbatiam præfatam olim ad Ecclesiam suam pertinuisse ei que subtractam fuisse crederet. Igitur apud Ottonem Magnum Imperatorem actionem instituit, ac Monasterium sibi adiudicari petijt. Auditus est Abbas S. Maximini pro tempore Willerus, causaque examinata & probè cognita, prolatisque in Imperij Comitibus siue Procerum conuentu coram Cæsare & iisdem Proceribus, Tabulis & Decretis Regum præcedentium præsentate ipso Rothberto Actore lata est sententia ab Imperatore, & declaratum ac decretum, præfatum Cœnobium ab Antiquissimis temporibus in vsu Monachorum constructum, nulli vnquam Ecclesie vel Sedi subiectum fuisse, sed semper sub Regia Potestate mansisse, ac proinde sub ipsius Ottonis ac Successorum Germaniæ Regum potestate perpetuò permanfurum.

Ipsam quale hodieq. habemus integrum Originale: hic lege.

In nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Otto diuina annuente Clementia Rex. Notum esse volumus omnium nostrorum præsentium scilicet & futurorum industrie, quod Nos piè & salubriter de nostri Statu Regni tractando sancta loca ab Antecessoribus

cessoribus nostris, videlicet Regibus, vel alijs fidelibus in honore DEI constructa, nostris etiam priuilegijs Regali more roborare decreuimus. Sed venerabilis Treuerica Sedis Archiepiscopus Rothbertus aliquorum, quos rei veritas latebat, adhortatus instinctu, nostram (super loco vel Abbatia sancti Confessoris Christi Maximini) adijt Regalitatē, hanc iniuste sibi, vel Ecclesie sue ablatam fuisse conquestus. Nos tamen lectis in presentia nostra eiusdemq. Archiepiscopi Rothberti, vel aliorum fidelium nostrorum super eodem loco precedentium Regum priuilegijs & decretis, eum ab antiquissimis temporibus ad opus Monachorum constructum nulli alij Ecclesie vel Sedi appendicem aut subiectum, sed semper sub Regia Tutitionis Clypeo & potestate permansisse certissima ratione reperimus. Idcirco interuentu & rogatu Germani nostri Archiepiscopi Brunonis, & Conradi Ducis, ne, vel eadem priuilegia talibus predicti Archiepiscopi Rothberti reclamationibus aut querelis infirmarentur: vel Abbas aut Monachi ibidem DEO seruientes tali ulterius infestatione comprimerentur, idem Cœnobium cum Abbatia sub nostra perpetualiter & omnium succedentium Regum defensione & potestate permansurum volumus. Et prenotati Episcopi vel Successorum suorum Episcoporum occasionis iniuste super eodem loco querelas præcepti nostri auctoritate excludimus; insuper Venerabilis eiusdem loci Abbas VVikerus in presentia prenotati Treuerica Sedis Archiepiscopi est conquestus, in Treuerica valle multas ab eo suisque, suis & sibi incommoditates ingeri: maximèq. in piscatione & venna quadam in Ruera fluuio constructa, fideli nostro Duce, Conrado, affirmante queremoniam Abbatis iustam esse. Igitur presenti Archiepiscopo Rothberto interdiximus, deincepsq. volumus atque auctoritate Regali iubemus ne, vel ipse Archiepiscopus Rothbertus vel Successores eius Episcopi aliquid incommoditatis, vel in piscatione eiusdem fluuij vel in Venna in eo constructa, vel in aliquo negotio predicto Abbati, cœnobitisq. post futuris ingerant, & ut presens nostra Regalitati præceptum in post futura secula fixum & stabile permaneat, manu propria subius firmauimus & annuli nostri Impressionē muniti iussimus.

Signum Domini Ottonis Inuictissimi Regis

Rudolphus Cancellarius ad vicem Brunonis Archiepiscopi recognoui. Data iij. Kl. Septembr. Anno Incarnationis Domini DCCCC. LIII. Indictione VII Anno vero Regni Domini Ottonis Regis XVIII. Actum Moguntie in DEI nomine feliciter, Amen.

Ita ante septingentos prope annos ab Imperatore Maximo, assidente S. Brunone Archiepiscopo Colonienſi & Imperij Archicancellario, Conrado Duce & Regni Lothariensis à plurimis annis Administratore, atque adeo rerum peritissimo, alijsque Imperij Statibus & Proceribus Iudicatum ac decifum fuit. Neque huic sententiæ ita maturè auditis partibus & cum omnibus Iuris solemnitatibus latæ, vnquam contradicium aut contradici potuit. Neque etiam Scriptor anonymus in libello suo vbi omnia oppugnat, contra hanc sententiam quidquam obijcere aut verbum vllum hincere potuit. Maluit nodum hunc insolubilem profundissimo silentio inuolucere. Neque verò subreptio-

nis, corruptionis aut fauoris cuiusquam suspicione laborare hæc sententia potuit cum Otto Imperator Optimus, Bruno Sanctissimus fuerit, & ipse Rothbertus, Ottonis & Brunonis auunculus, Conradi verò, qui eius neprem duxerat affinis; ac proindè excelsò quodam Iudicio Brunonis & Conradi nomina potius quam aliorum Procerum prædictæ sententiæ sunt inserta, vt posteritati constaret Rothbertum etiam consanguineorum & affinium suorum Iudicio fuisse condemnatum.

Sententia igitur prædicti Iudicis & Tribunalis supremi supremam vim obtinet, irrefragabilis est omnem litem controuersiamque perimit, eaque vna hæcenus suffecit, vt Pontifices Maximi, Imperatores, Reges, ac summa quæq; Tribunalia pro S. Maximini Cœnobio in hac causa starent, ac secundum Iustitiam rei iudicatæ decernerent. Neque ad causæ huius resolutionem alijs firmamenti opus. Ex abundanti nihilominus, quis aliorum Pontificum & Imperatorum sensus hac de re fuerit, adiiciemus:

*S. 3. Pontificum Summorum ac Imperatorum de eadem re
Decreta ac Rescripta.*

Sententiam Ottonis præfatam iustissimam fuisse & Rothberti Archiepiscopi petitionem iniustam, Agapitus II. Pontifex, qui id temporis viuebat iuculentè in Bulla ad Willerum Abbatem missa, Apostolico oraculo declarauit, quam habes Num. 16. vbi attestatur Pontifex, per legatos Abbatis Willeri Aolphum & Guntharium ipsius Sanctitati coram Clero, seu in Cardinalium Consistorio acta apud Ottonem omnia relata & recognitis irrefragabilibus antiquorum Imperatorum & Regum documentis, Iudicium Ottonis omnium Decreto laudatum, & Statutum, vt Monasterium sub Regia tantum potestate permaneat neque vlli alteri personæ vnquam subiaceat.

Idem sensit Ioannes XIII. qui & Ottonis M. facta laudauit, & idem Monasterium sub Imperatorum potestate immediatè permanere suprema auctoritate præcepit, Vide Bullam eius Num. 14.

Eandem sententiam ac decreta, priuilegiaque Ottonis M. ac præcedentium Imperatorum laudârunt & approbarunt Otto II. binis Diplomatis sub Num. 12. & Num. 16. quorum prius, viuentè adhuc Imperatore parente edidit, & Otto III. vno Francofurti concessò sub Num. 18. quibus peculiariter illud reiterant & inculcânt, vt Religioso S. Maximini Conuentui libera semper sit Electio, nullius potestati, præterquam Imperatorum subsit, nullus in Monasterij ditione placitum habere, id est, Ius dicere præsumat præter Abbatem eiusque Commissos.

Similiter Iura omnia prædicta ac immediatam sub Imperatoribus & Imperio subiectionem Stabiliuerunt Imperatores consequentes, S. Henricus, Conradus Salicus, Henricus III. Henricus IV. Henricus V. quorum Diplomata lege sub NN. 19. 20. 21. 22. 26. 31. In quibus obseruabis allegatos Imperatores præcipere statuere, decernere, vt dicta Abbatia nulli Ecclesiæ, Sedi vel personæ quocunque pacto vnquam subiiciatur siue vt loquuntur famula aut appendix subiaceat, sed sub Imperatorum duntaxat Iure, mundiburdio & tuitio-
ne permaneat.

Huc pertinent Pontificum Sanctiones & decreta, tum Leonis IX. anno millesimo quinquagesimo primo sub Num. 23. tum Innocentij II. sub Nu. 33.

quibus

quibus clarè & luculentis terminis libertatem & Iura dicti Monasterij statuunt, declarant ac confirmant, quemadmodum & consequentes Pontifices præstiterunt. Gregorius X. Urbanus V. Martinus V. Bullis suis quæ hodieque seruantur in Originali.

Porro controuersiam tam solemniter ab Ottone M. decisam post ducentos pene Annos suscitauit Albero Archiepiscopus Treuirensis, qui cum omnia apud Conradum III. Imperatorem, quem ad coronam Imperij promouerat, posset, facillè Rescriptum contra S. Maximini Abbatiam ab eodem Imperatore obtinuisset dicitur, eius autographum siue Originale nunquam visum fuit, sed exemplum duntaxat multis subreptionis alijsq; defectibus laborans, quod in libello sub lit. C. videri poterit, uti & sequenti parte, ubi refutabitur. Cuius quidem subreptitiæ impetrationis prætextu Abbas & Conuentus innumeris malis & oppugnationibus ab Alberone fuit molestatus, quibus tamen non cessit, sed in sui Iuris Tutitione persistit, & tam facto suo, quam succedentium Imperatorum decretis & auxilijs Statum suum Iuraque pristina conseruauit, de quibus omnibus plura dicentur parte sequenti.

Itaque Fridericus Barbarossa Imperator, melius informatus de Monasterij nostri Iuribus, illud in eo statu ac bonis esse & permanere inuolabiliter iussit quæ olim à S. Henrico Imperatore ei fuerant relicta, eius Diploma habes sub Numero 34.

Conrardus deinde Rom. Rex Friderici Imperatoris Filius, Abbatem & Conuentum in peculiarem suam suscepit protectionem, idque tanquam fideles, hoc est, Vassallos & Subditos S. Roman. Imperij, ut indicat eius Diploma sub Numero 35.

Rudolphus I. gloriosissimus Imperator plus etiam præstitit, dum Diplomate suo omnia Iura, priuilegia, libertates, concessionem, donationes ab omnibus prædecessoribus suis Imperatoribus ipsis factas innouando confirmauit, quod Diploma habes Num. 36. Dum item Henrico Comiti Luxemburgensi, Henrici VII. parenti Rescripsit, ut præfatum Monasterium eiusq; Iura omnia tueretur, defenderet ac protegeret, extat illud Rescriptum sub Num. 37.

Carolus IV. & Wenceslao Fratri Aduocato Iura S. Maximini tuenda & defendenda ex officio commendauit, ut exhibetur sub Num. 38. & pridem concessa ab Imperatoribus priuilegia & exemptiones confirmauit Num. 39. & 40. Idem fecerunt Wenceslaus & Sigismundus Imperatores, ut legere poteris in eorum Diplomatis sub Num. 41. 42. & Num. 45.

S. 4. *Imperatorum Austriacorum Decreta.*

EXcellentissima Augustæ Austriacæ familiæ pietas toto orbe nota erga Sacram S. Maximini familiam quàm maximè eluxit, illam tanquam membrum Insigne & Illustrem Romani Imperij Statum studiosè conseruauit ac protexit.

De Rudolpho I. iam dictum est ordine temporis id ita exigente.

Fridericus IV. Diplomate Francofurti dato sub Num. 47. omnia dicti Monasterij Iura, eiusque immediatam Imperio subiectionem agnouit, illudque speciale domicilium Imperij ac reseruatam Imperio Cameram extitisse & esse declarauit. Quin etiam pro tali habere dignatus est, quando cum Carolo Burgundiæ Duce felicissimi connubii illo in loco fundamenta iecit.

Maximilianus I. auita & paterna sectatus vestigia, similiter eadem Iura am-

plissimè confirmavit, & Luxemburgensibus suis, multorum sæculorum Aduocatum curæ esse iussit in Diplomate quod N. 61. exhibetur, in quo plurima S. Maximini Diplomata ad verbum inserta sunt, quæ suis oculis coram in Originali ab Abbate exhibita non sine magno animi sensu vidit, cum tot ei maiorum suorum, eaque antiquissimæ Imperatorum effigies in Sigillis apparerent.

Carolus V. magnus ille Cæsar, initio statim Imperii sui S. Maximini Iura & priuilegia innouauit & confirmavit, vt habes sub N. 62. Et quanti faceret conseruationem nobilissimi & antiquissimi illius Cœnobii, clarè testatus est geminis literis datis Wallisoleto ad Archiepiscopum Treuirensẽ, & ad Imperii Vicarium Ferdinandum Regem, ac Consilium Cæsareum, quas habes sub Num. 64. quibus palàm declarat dictum Monasterium à maioribus suis S. Rom. Imperii Cæsaribus conditum, ideoque tam sibi quàm Pontifici summo immediate & nulli alteri subiectum. Verba eius sonant. *Die weil dasselbig Gotteshaus von Unserm Vorfahren am Heiligen Reich Römischen Käysern gestiftet vnd deshalben Vno vnd Päpstlicher Heiligkeit ohne alle mittel vnd sonst niemant vnderworfen.* Iubet itaque sacrum illum locum violento tempore Sickinganæ obsidionis à Treuirensibus euersum restaurari, quod maculam gloriæ suæ inurendam vereretur, si tale & tam Illustre antiquitatis monumentum & Imperii membrum se imperante extingueretur. Vnde Archiepiscopum Richardum iubet pecuniam quam à Vincentio Abbate contra fas acceperat illico restituere, quod & factum.

Similia allegat idem Imperator in Epistola ad Adrianum Pontificem Maximum directâ sub Num. 65. in qua insuper grauiter & magnis de causis interpellat S. suam, ne patiatur tam insigne Imperatorum monumentum, à tot sæculis sub tutela maiorum suorum defensum & conseruatum mensæ Archiepiscopi Treuirensis incorporari vel vniri, petitque, si quid tale concessum foret, illico reuocari ac cassari.

Et quantopere ea res curæ fuerit tum Cæsareæ Maiestati, tum Vicario eius in Imperio Ferdinando Regi, patet ex quaternis eius epistolis ad Clementem VII. Ducem Suefanum Cæsaris Oratorem, ad D. Datarium, ad M. Petrum de Salamanca, quæ Num. 66. sub litt. A. B. C. D. exhibentur, vbi ex iisdem fundamentis & mandato Cæsaris Ferdinandus Rex instanter omnibus modis sollicitat, ne effectum prætenfa vnio sortiatur, in quibus tacitè pertransiri non debet, quod in fine epistolæ ad Petrum de Salamanca indicatur, quod Philippus Marchio Badensis (Gubernator Luxemburgensis) ex mandato sibi à Cæsareæ Maiestate expressè factò, nequaquam passurus sit præfato Archiepiscopo, Etiam si Monasterium impetrârît à S. Sede eius tradi possessionem.

Ferdinandus I. Imperator piissimus expediuit Norimbergæ nomine Caroli Cæsaris, cuius erat tunc in Imperio Vicarius confirmationem Iurium S. Maximini in amplissima forma, singulis dicti Monasterii Diplomatis ad verbum insertis, & nominatim vsu & cultura mineralium ei addito, habes illud Num. 67. Eiusdem Cæsaris nomine plures dedit Epistolas ad Archiepiscopum Richardum, ad Abbatem Vincentium, ad Ciuitatem Treuirensẽ, quas habes Num. 68. sub litt. A. B. C. quibus reparationem & instauracionem dicti Monasterii à Constantino Magno & S. Helena conditi, seriò commendat & promouet.

Maximilianus II. similiter omnia Iura præfati Monasterii recognouit, approbavit, confirmavit, vt est sub Num. 75.

Rudolphus II. idem præstitit sub Num. 76.

Ferdinandus II. gloriosissimæ memoriæ Imperator, in quo Numinis fauor vniuersam Augustissimæ familiæ Austriacæ Clementiam ac pietatem orbi ter-

rarum

rarum vno velut compendio spectandam proposuit, inter tot Imperii motus Cæsaream curam ac Vigilantiam in conseruando S. Maximini Monasterio deesse non est passus.

Dum Abbatem modernum Agritium, Priorem, Conuentum ac omnes eius ditiones, in peculiarem suam protectionem recepit, vti exhibetur N. 84.

Dum eiusdem sacri loci, quem Illustre Imperatorum ac Maiorum suorum, & antiquissimum monumentum agnouit, iura omnia confirmauit vti habes sub Nu. 86. vbi peculiariter id quod pridem ab Ottone Magno alijsque Imperatoribus concessum fuerat, confirmat vt modernus Abbas Agritius eiusque Successores Titulo Archicapellani Romanorum Imperatricis gaudeat ac vtatur aliaque peculiaria priuilegia referre & concedere est dignatus.

Dum item ex singulari affectu & cura Monasterij vetustate, & auita Religione celeberrimi, vti loquitur, eius conseruationem, defensionem ac protectionem aduersus quascunq; molestias aut perturbationes Philippo IV. Hispaniarum Regi Catholico tanquam Duci Luxemburgensi eiusdem sacri loci & Iurium inde dependentium Aduocato & Protectori commendauit, ab eoq; conseruari præcipiendo mandauit, vt videre est Nu. 87.

Dum denique ab eo, eiusque supremo Consilio Aulico sententia lata est, per quam in Iudicio contradictorio, quæstio tunc iterum mota de subiectione immediata dicti sacri loci in possessorio est decisa, quam libet proferre.

*S. 5. Sententia à Ferdinando II. gloriosissimæ memoriæ,
eiusque Consilio Aulico lata.*

Lotharius Archiepiscopus Treurenſis Anno MDCXIII. apud Matthiam Cæsarem querelas deposuit, quod Abbas S. Maximini eiusque subditi exactiones siue subsidia in Imperio concessa soluere & præstare ipsi detrectarent, cum tamen allegaret dictum Abbatem & Subditos ipsi immediate subiectos, & se in possessione Juris eos collectandi esse assereret. Mandatum itaque à Cæsarea Maieſtate obtinuit, quod sub N. 85. videre est.

Contra quod Abbas pro tempore S. Maximini Responsiones & exceptiones suas eorum Consilio Aulico Cæsareo proposuit; Archiepiscopo è contra suas Replicas proponente, auditisque partibus ac omnibus earum documentis, rationibus ac firmamentis, ventilatis, examinatis, discussis per tredecim rotos annos, sententia demum Anno MDCXXVI. solemniter, & cum omnibus formalitatibus lata est, qua mandatum prædictum cassatum fuit, annullatum & decretum in ordinario possessorio, vt tam Archiepiscopus, quam eius Successores ab exigendis eiusmodi collectis deinceps abſtineret, & desuper idoneam & sufficientem cautionem præstaret. Abbas verò contributiones & indictiones immediate Imperio solueret, sicuti alij immediati Imperij Status, sententiam hic ob oculos tibi ponere visum est.

In sachen weylandt Herrn Lotharij an jetzt Herrn Philips Christoffen Erzbischoffen zu Trier/ des Heiligen Reichs Churfürsten/ 2c. an einem/ gegen vnd wieder auch weylandt Herrn Reinerum jetzt Herrn Agritium Abbtten des Gottshaus S. Maximin/ vnd desselben Gottshaus Vnderthanen am anderen die geklagte außstehende vnd künfftige Landsteuren vnnnd darüber außgewurcktes Mandatum sine clausula betreffende/ ist allen fürbringen nach zurecht erkent/ das solches Mandatum zu Cassiren vnd außzuheben/ inmassen es auch hiemit Cassirt vnd vffgehoben würdt. So dann ist weitthers

in ordinario possessorio caulam principalem betreffende / erkent / das klagender Herr Erzbischoff vnd Churfurst / auch dessen nachkommen sich hinfuro des angenehmen Stewrens zu enthalten / vnd deshalb gnugsame Caution zu thun / dargegen beflagter Herr Abt / seine Nachkommen vnd seines Gotteshaus Vnderthanen alle hilffen vnd anlagen dem Reich so jederzeit bewilliget ohne mittel / gleich wie andere ohnmittelbare Reichs-Ständt zu erlegen vnd zu bezahlen / auch alles anders was andern vnmittelbarn Reichs-Ständen zu laisten vnd zu thun obligt / zu thun vnd zu laisten schuldig / vnd die zu beeden theilen auffgeloffene Gerichtskosten auß bewegenden Ursachen gegen einander verglichen vnd Compensire sein sollen.

Signatum zu Wien vnder Ihrer Keyserlicher Mayestät außgedrucktem Secret Insiegel / den dritten Augusti Anno Sechszehn hundert Sechs vnd Zwanzig.

Latine ad verbum sic sonat.

In Cauſa quondam Domini Lotharij nunc vero Domini Philippi Christophori Archiepiscopi Treutrenſis Sacri Imperij Electoris &c. ex vna, Contra & aduerſus etiam quondam D. Reinerum, nunc Dominum Agritium Abbatem Monasterij S. Maximini eiusdemque Subditos ex altera, in litem deductas cessas & futuras Prouinciales contributiones, & ea propter obtentum Mandatum sine Clausula, concernente, productis omnibus consideratis iure decifum est, mandatum illud cassandum ac annullandum, vt & hisce cassatur ac annullatur. Præterea in ordinario quoque possessorio causam Principalem concernente decifum est vt Actor Dñs Archiepiscopus & Elector eiusque Successores deinceps à prærens contributionibus abſtineant, & de super sufficientem cautionem præsentent, & contra Reus Dominus Abbas, eius Successores, illiusq; Monasterij subditi omnia subsidia & indiçiones quouis tempore Imperio concessa, immediatè sicut & alij immediati Status Imperij præstare ac facere tenentur, præsentent ac faciant, expensis Iudicialibus hinc inde factis iustis de causis mouentibus compensatis.

Signatum Viennæ sub S. Cæs. Maiestatis Impresso Secretario Sigillo, tertia Augusti Anno 1626.

Hac vna sententiâ regnante sanctissimo Imperatore à sapientissimo Consilio lata, merito omnis dubitatio de iure S. Maximini sublata fuit. Nihilominus ægrè illam tulit Eminentissimus Archiepiscopus Philippus Christophorus malè à suis informatus, adeoque ipsi visum fuit via facti contra Ius dictamque sententiam procedere.

Sed pijsimus Cæsar literas dedit ad Serenissimam Isabellam Infantem Belgij Moderatricem quibus prædictam sententiam illi notificauit, commendauitque secundum hæreditariæ Aduocatiæ & protectionis debitum, non patretur quidquam ab alte memorato Philippo Christophoro Archiepiscopo contra dictæ sententiæ tenorem attentari, Epistolam habes sub N. 89.

SECTIO II.

Idem probatur ex notis certis immediati Status Imperij.

SENTENTIA cuiusque rei per proprietates eius inuestigatur & probatur immediati Imperij Romani Status notæ ac proprietates hoc & superioribus sæculis, vt constat ex rei natura & Imperij Receptis, constitutionibus ac ordine, habitæ semper fuerunt sequentes; nimirum ad Imperij comitia vocari, in iis sessionem & suffragium habere Regalia & in his Iurisdictionem, feuda & dignitatem immediatè à Cæsare & Imperio accipere. Ita enim de iis loquitur Carolus V. Cæsar in Augusta-

nis Comitibus de anno 1548. §. wann auch vbi in immediatis Imperii Statibus has qualitates requirit, die Stände und Stimm in Reichsuersamblungen vnd Läden vom Reich hetten: id est, qui sessionem & votum in Imperii conuentibus & feuda ab Imperio haberent.

Et quidem feudatarium esse Imperii, tanti semper factum est, vt olim penes eiusmodi Ius eligendi Imperatorem esset; certè ab Archiepiscopis, Episcopis atque Abbatibus Imperii feudatariis & electum fuisse Ottonem IV. & Philip-pum Imp. luculentis testimoniis probat Baronius, ad annum 996.

Prædictas igitur notas & proprietates in Abbate & Monasterio S. Maximini reperiri, ordine nunc ostendendum est.

S. I. Abbas S. Maximini ab omni memoria ad Comitata Imperialia citatus fuit.

HOc in Cancellaria Imperij notissimum est, neque probatione eget, pos-sentque proferri innumeræ citationes ad singula Imperij comitia, quas etiamnum Archiuum S. Maximini seruat, quarum breuem relationem multis alijs omisis habes Num. 77. Vnde constare potest à centum sexaginta circiter annis Abbates pæne quadragies ad comitia euocatos.

Non tamen hîc prætereundum, quod licet ad Comitata Imperialia euocati sint Prælati Maximiniani tanquam reliqui Imperii Status immediati, tamen non fuerint aut non sint obligati comparere nisi Moguntiam, Coloniam, Me-tas ad generale Concilium siue Colloquium aliqua necessitate cogente fue-rint inuitati. Ita habet expressè priuilegium S. Henrici Imperatoris sub N. 20. Quod S. Henrici priuilegium confirmarunt Imp. posteri, Carolus IV. Wen-cellaus, Maximilianus I. Carolus V. & alij. Id autem Priuilegium eo firmitus est, quia in oneroso contractu fundatur, fatetur enim prædicto loco S. Henricus Imp. se eam gratiam, seu potius compensam facere Maximinianis Prælati, v-na cum alijs Priuilegijs ibidem concessis, ob ingentem illum agrorum nume-rum, quem Sancto Maximino abstulit, & S. R. I. Proceribus & Militibus infeudauit. Hoc ipso Priuilegio frequenter vsi sunt Prælati, illud Anno MDXXVI. Abbas Vincentius Imperialibus Registris vna cum aliorum Imperij Statutum Priuilegijs inseri & incorporari fecit, postquam idem Vincentius Anno M. DXX. vi eiusdem Priuilegij sese excusasset Vicario & Regimini Cæsareo, quod citatus tanquam membrum S. R. I. ad conuentum Imperialem non com-paruisset, & hinc etiam patet, quomodo factum quod in Recessibus Imperij no-men Abbatis rariùs reperiatur, quod scilicet in alijs ferè Urbibus, quàm Colo-niæ, Moguntiæ, Metis superiori sæculo Concilia celebrata sint, ad quæ licet Abbas euocetur & conscribatur semper, tamen vi Priuilegiorum suorum po-terat ire vel non ire, prout factum frequentius ad Priuilegij vigorem confer-uandum.

*S. 2. Abbas S. Maximini ad Comitata admissus fuit in
ijsque suffragium habuit.*

ID quoque publicè notum est, & apud Aulicum Imperij Concilium proba-rum, & doceri posset ex instructione data Doctori Hieronymo Veussen, qui ad Comitata Imperialia Norimbergam Anno MDXXII. profectus, à Præ-

lato Maximiliano per litteras Imperiales tanquam Statu Imperii citato nomine Monasterii habuit Procuratorium & sufficientem potestatem. Idemque doceri potest tum ex simili Procuratorio, quod concessum Officiato S. Maximini Theodoro Scipioni *von Krietschen* & Claudio Musiel, pro parte Abbatis Petri, ad Comitata Anno MDLXVI. euocati, profectis; tum etiam ex ipso eiusdem anni Imperiali Recessu, in quo nomen Abbatis eiusque missorum appressum reperitur. Idem doceri potest ex Procuratorio alio, quod Abbas in simili causa impertiuit Ioanni ab Hattstein Catholicæ Maiestatis Luxemburgi Consiliario, quando ad Comitata Imperialia Ratisbonam Anno MDCII. profectus nomine Monasterii accepit pleni potentiam. Sed & Anno MDCVIII. ad Dietam Imperialem suo nomine ablegauit Abbas Reinerus illuc conscriptus, quendam de conuentualibus suis Nicolaum Nouilanium, adiunctis illi Prefato Ioanne ab Hattstein, & Georgio Millæo Leuchrenburgensi Consiliario iuxta ac Cancellario, qui Nicolaus sessionem & suffragium consuetum inter Imperiales Status habuit, registratus in Moguntina Archicancellaria. Item & Anno MDCXIII. ad indicta Comitata misit idem Abbas Reinerus & Coadiutor eius Nicolaus conuentualium suo nomine, Dominicum Wissendorff, cui adiunctus fuit Engelbertus de la Neueforge Regius Consiliarius & Procurator Generalis Luxemburgi.

S. 3. *Abbas præfatus ab Imperatore & Imperio Feuda Jurisdictionem & Regalia accipit.*

ID notissimum est, & ab ipsis Archiepiscopis propria confessione agnitum. Et probatur adhuc per ea omnia Diplomata, quibus Imperatores Regesque sibi potestatem in Abbatiam priuatiuè quoad cæteros omnes retinuerunt, quibus Abbati ac Monasterio, feuda, Regalia, Curtes siue Curias Iurisdictionesque concesserunt ac donârunt: Ita ut in bonis Monasterij vix quicquam reperire sit, quod ab Imperatoribus, Regibus, supremisque Principibus immediatè ad Monasterium per beneficium non processerit, ab Archiepiscopis verò ne hilum quidem.

Probatur itidem per ipsa Maximiliani I. Diplomata Anno MCCCCLXXXV. expedita, per quæ Imperator Archiepiscopo mandauit, ut Imperatoris Imperijque nomine ac autoritate Abbatem de feudis Regalibusque inuestiret, siue inuestituras renouaret: Abbati verò ut eadem feuda ac Regalia prædicto modo, Imperij scilicet Imperatorisque nomine & vice ab Archiepiscopo deinceps reciperet. Vnde sequitur feuda ista ac Regalia ab Imperio moueri, & Archiepiscopos tanquam Procuratores & Commissarios Imperatoris ad dictas inuestituras renouandas constitutos, de quo alibi latius.

Neque vero Mandatum hoc & Commissionem grauius tulerunt Abbates, quippe, quorum nihil intererat per Imperatorem ipsum, an per eius Procuratorem & ipsius Imperatoris Imperijque nomine & vice ab Archiepiscopo inuestituram acciperent, quin imò è re ipsorum erat à molestis ad aulam Cæsaream Protectionibus hoc pacto liberari.

Quæ clarè omninò demonstrantur documentis sub Num. 51. & seqq. exhibitis, vbi etiam habetur forma Regalium, quibus Ottonem Abbatem Ioannes Archiepiscopus primum inuestiuit. quæ forma deinceps seruata est ab eodem Archiepiscopo Ioanne Anno MDII. circa Abbatem Thomam Ottonis Suc-

cessorem: & circa Abbatem Vincentium Anno MDXIV. ab Archiepiscopo Richardo à Greiffenclau Anno MDXXVI. circa Abbatem Ioannem Cellis, Vincentij Successorē; ab Archiepiscopo Ioanne ab Isenburg Anno MDXXIX circa seipsum tanquam Abbatem Commendatarium. Idem confirmatur ex formula Iuramenti Abbatis in susceptione Regalium fieri solita, & ab ipso Isenburgico seruata, qua manifestè Abbas fidelitatem iurat Imperatori & Imperio, vt videre est Num. 52. & N. 57.

Ex quo sanè sequitur euidenter Abbatem S. Maximini in Iurisdictione regalibusque esse Vassallum Imperij, & cum præterea votum & sessionem habeat in Conuentibus, eum esse Statum & membrum Imperij. Vbi notandum est quod in inuestitura instrumentis vocatur *INSIGNE* membrum, quo non vulgaris aut simplicis, sed præcellentis membri qualitas indicatur. Quod & alijs sublequentibus immediati Status notis particularius elucescet, his scilicet.

S. 4. *Abbas S. Maximini habet singularem Dignitatem in Imperio nimirum Archicapellani Romanorum Imperatricis officium.*

HOc enim verò solum sufficere arbitror, cur Monasterium censeatur & sit *INSIGNE* S. Rom. Imperij membrum, quòd in Imperatoria Aula illustri officio Palatino eius Abbas sit insignitus.

Eiusmodi enim officia non nisi immediatis, & illis quidem eminentibus statibus annexa sunt. Ita videmus Archiepiscopos, Electores esse Imperij Archicancellarios, Regem Bohemiæ Archipincernam, Ducem Bauariæ Archidapiferum, alios inferiores Principes & Status inferiora officia exequi, & non modò Imperatori sed & Imperatrici Romanorum suos esse officarios Palatinos, cuius Archicancellarium esse Abbatem Fuldensem constat.

Equidem eos Principes & Status, qui eiusmodi officia in Imperio Imperatorisque aula obeunt singulatibus prærogatiuis, priuilegijs ac immunitatibus gaudere, etiam antiquæ Imperatorum Leges multipliciter sanciant, vt videre est in Codice Iustiniano Tit. de Palatinis factarum largitionum. Item de priuilegijs eorum, qui in sacro Palatio militant: Immunitate enim digni sunt, quos Imperatorij lateris comitatus illustrat. L. vnic. C. de præpositis laborum.

Iam verò Abbatem S. Maximini esse Imperatricis Archicapellanum, idque à septingentis propemodum Annis & ad Reginam ac Imperatricem confirmandam & benedicendam perpetua lege constitutum.

In Imperio quidem receptum & notum esse constat ex Frehero in notis ad Petrum de Andlo l. 2. c. 7. Vischero in disc. de Elect. concl. 39. n. 222. Antonio de Yepes in Chron. S. Benedicti T. 2. Cent. 2. c. 2. alijsque scriptoribus, sed ex documentis & diplomatis à nobis exhibitis firmiter probatur.

Nam sic habet Ottonis Magni Rescriptum, *Decernimus atque iubemus, vt presatus Abbas S. Maximini Willeherus, omnesque sui Successores prædicta coniugi nostræ Adelheide scilicet, imperatrici, alijsque post illam Reginis & Imperatricibus ad Capellam, ad mensam in Curia seruiant &c.* Et deinde, *Quotiescunque ad Regalem Curiam venerint, de Regia mensa pascantur, & inter Curiales ac domesticos Regis & Regina, qui Regio cibo vescuntur non insimi semper habeantur, prout decet illum sacratissimum locum & prouisores & ministros illius Ecclesie, perquam cuncti Reges & Imperatores per vicissitudines temporum, cum suis Contugibus in*

Regnum & Imperium confirmabuntur. Vide Num. 10. Similia habet Henricus III. siue Niger in Rescripto Moguntinensi Anno MXLIV. sub N. 22. Similia quoque habet Imperator Henricus IV. siue SENIOR in Rescripto Triburiensi Anno MLXVI. sub Num. 27.

Ab illis ergo temporibus Abbas S. Maximini de familia Imperatoria fuit, & semper ipsi Veleius Agenti, quoties aderant, locus Curialis fuit servatus, Reginaeque & Imperatrices Prælati benedixerunt, & in Regnum & Imperium confirmarunt, ut videre licet in litteris prædictis circa S. Adelheidem Ottonis M. Coniugem, Agnetem Henrici Nigri, Bertam Henrici SENIORIS. Vnde & Imperator Ferdinandus II. gloriosissimæ memoriæ eam S. R. J. dignitatem Abbatibus S. Maximini confirmavit per Rescriptum de Anno MDC. XXVI. quod vide sub Num. 86.

Ea etiam causa à Regibus donata sunt Palatina templa Abbatibus Maximinianis, ut Abbati Willihero Francofurtense S. Saluatoris fundatum à Ludovico Germ. Rege, Lotharij Imp. fratre, prout liquet ex Francofurtensibus litteris Ludouici Regis Germ: & Lotharij prioris Ludouici Filii ad Abbatem Williharium de Anno DCCCLXXX. quæ hodieque extant. Item Theoniswillanum à Ludouico Pio Imp. ædificatum, datum Ogoni Abbati ab Henrico A. C. V. P. E., prout ex litteris Ottonis M. Moguntinis de Anno DCCCCXL. sub N. 7. & alijs eiusdem Ottonis Colonienfis de Anno DCCCCLXVI. quæ hodieque extant.

Delata est autem benedictionis nuptialis & consecrationis dignitas Prælati Maximiniani, vel ea causa potissimum.

I. Quod S. Maximinum semper insignem Imperij & Regni Protectorem qualem in viuis, talem etiam defunctum in Cælis Imperatores & Reges experti essent, vnde & Ludouicus PIVS Imp. vocat S. Maximinum *Sanctissimum Confessorem Christi, protectorem nostrum*, cui fortissimi & fortunatissimi quique Reges & Imperatores maximè semper studuerint, quemque in beneficium & auxiliorum recognitionem muneribus, donis, priuilegijs amplissimè ornarint: scilicet Dagobertus, Pipinus, Carolus M. Henricus I. Otto M. S. Henricus, Rudolphus I. Maximilianus I. Carolus V.

II. Quod S. Maximinum Augustæ Generationi Prolique Regiæ vel maximè benignum & propitium crederent. Sic enim in citato Diplomate loquitur Henricus III. *Vt per hanc prædictam Abbatiam omnes Reges & Imperatores cum Coniugibus suis propagandæ sobolis incrementum, & Regiæ potestatis ac dignitatis semper percipiant testamentum.* Et Henricus IV. *Vt per præfatam Abbatiam S. Maximini omnes Reges & Imperatores ac Coniuges illorum Regiæ dignitatis ac propagandæ sobolis accipiant fundamentum.* Quod bene cum intelligeret Fridericus IV. Austriacus Imperator, placuit illi de nuptijs inter filium Maximilianum, quem in spem Imperij & Austriacæ Magnitudinis genuerat, & inter Mariam Burgundicam, quam Orienti Occidentique olim consociando Belgium tulerat, tractare cum Carolo A. V. D. C. E. in Monasterio Maximiniano, fortunatosque Sancti Maximini genios coniugio Austriaco-Burgundico conciliare, quippe sapientissimus Princeps, more veterum & Maiorum conceperat illius Ecclesiæ Auspicio spem certam magni illius Augustorum incrementi, quod læti nunc miramur, & propagandæ Imperatoriæ & Regiæ sobolis, *quæ nunc regit orbis frena rotundi.* Cui ut DEVS Opt. Max. S. Maximini interuentu æternum consuetas benedictiones perennet, vna voce supplicamus.

Huic verò titulo consequens est & annexum, quod summi Principes & Im-

peratores huius Abbatia fructus & seruitia S. Rom. Imperii Regibus, & Imperatoribus debita, Imperatricibus olim veluti dotem quandam assignarunt. Ita ante annos septingentos Romano Pontifice Maximo Ioanne XIII. approbante, statuit ac decreuit Otto Magnus in Diplomate supra citato his verbis, *Abbas omnesque sui Successores seruitium, quod in secundo semper anno de eadem Abbatia dictante iustitia daturi sunt sibi* (id est, Imperatricibus) *exhibeant.*

Per hanc igitur Abbatiam se dotasse Imperatricem Otto Magnus proficitur, eamque proinde à dote Regni verat vlla ratione auelli, aut alteri personæ subici. Idem de Regni dote statuerunt & approbarunt Henricus III. qui & Niger dictus est, in Diplomate sub Numero 22. & Henricus IV. siue Senior sub Numero 27.

Ex quibus colliges Dotis nomen multis sæculis ante Ottonis Mæuum & ab ipso, quin etiam exordio & prima Monasterii origine ipsi adhæsisse. quo nimirum à magnis Principibus indicabatur Monasterii illius statum ita Imperio inuinculatum & annexum, vt nulla potestate ab illo dielli & alienari posset, quemadmodum de fundis & rebus dotalibus lege cautum est.

S. 5. Abbas S. Maximini habet supremam sub Imperatore Iurisdictionem.

IURISDICTIONIS illius supremæ actus hosce exercuerunt & exercent Abbates.

Primus, quod in suo Territorio & Statu ad Maximinianos Ciues & incolas certas constitutiones & leges pro bona politia fanciuerint: cuiusmodi sunt leges quæ concernunt homicidas, mutilatores & occultatores rerum alienarum &c. conditæ ab Abbate Thoma, & publicatæ per Monasterii officiorum supremum Præfectum Joannem Plait de Longuich Anno MDVI. Item quæ concernunt hospitia & hospites &c. latæ ab Abbate Joanne de Cellis Anno MDXLVII. Item Statuta Judicialia (vulgò vocant *Undergerichts Ordnung*) concernentia ordinem Iudicandi, & Juris dicendi, condita & promulgata ab Abbate Ioanne de Cellis Anno MDXLV. quæ etiam Ioannes ab Isenburg, vti Abbas Commendatarius confirmauit & obseruari fecit Anno MDL.

Secundus, quod Abbas supremam habeat Judicaturam, per quam non modo in Criminalibus, sed etiam in causis ciuilibus vltimò iudicat, ita vt ab eius sententia aliò appellari non possit; nisi cum materiæ & quæstionis grauitas meretur, vt ad Cæsarem vel eius Imperialem Cameram causa deuoluatur, quod illi cum summis Imperij Statibus est commune. Habet porro plurimas in sua ditione curias Abbas subalternas & infimas, à quibus ad Tribunal ipsius, quod ipse constituit ex quatuordecim Iudicibus siue Scabinis, appellatur. Ab hoc verò non datur vltior causæ deuolutio, nisi ad Cameram Abbatis vel Cæsaream Spirensis: Iudicat igitur Abbas vltimo ressorto, siue per arrestum vt loquuntur in multis causis, prout status immediati & eminentes in Imperio solent. Et hoc nimirum est, quod Imperatores olim Diplomatis suis & Priuilegijs stabiliuerunt, dum vetuerunt ne quisquam in ditione Abbatis placitum habere, id est, Ius dicere, præsumeret, vt videre est passim in Diplomatis exhibitis, præcipuè Caroli Magni sub Numero quarto, Ludouici Pij Numero quinto, Lotharij Numero 6. Ottonis II. sub Numero 16. & Ottonis

III. sub Num. 18 & aliorum. Exstat etiam Diploma Henrici III. sub Num. 24. quibus Abbati soli conceditur confiscatio bonorum eorum, qui capitibus damnantur ob furtum, latrocinium &c.

Ex suprema hac Iurisdictione emanat quoque potestas illa decernendi in tota ditione Maximiniana mensuras, vlnas, pondera &c. quæ omnes inferiores curiæ à supremo Abbatis Tribunali accipiunt.

Eodem pertinet, quod edita Imperii siue in Comitibus Imperij, absente nunquam Abbate, sancita, siue à Concilio Aulico vel Cæsarea Camera emanata semper immediatè transmissa sunt ad Abbatem subditis publicanda, vt plurimis documentis ostendi potest, & nominatim posteriorum Imperatorum Maximiliani I. Caroli V. Ferdinandi I. Maximiliani II. & consequentium mandatis, quæ in Archiuo nostro hodieque in Originali exstant: vt pote de Friderico Saxonix Duce constituto per Germaniam Cæsareo Vicario dum Imperator Coronationis causa in Italiam pergeret. Item, ne quis militet Regi Franciæ & Carolo Egmondano: de non educendis equis in Italiam & Franciam: de modo in negotio Religionis obseruando vsque ad Concilium Generale. De non tolerando iterato Baptismo & Anabaptistis: De non tolerandis militum conscriptionibus in Imperio sine licentia Cæsaris, deque Germanorū militia apud exteros: de grassatoribus siue peditibus, siue equitibus in Imperio compescendis &c. Sic quoque Camera Imperialis Anno MDXXI. Abbati eadem transmissit pacis profanæ (*des Landfriedens*) articulos, vna cum constitutione de successione Nepotum publicanda in Maximiniano Territorio. Quibus innumera similia habemus, quæ coram Tribunali Cæsareo exhibita & recognita fuerunt, ita vt ijs enumerandis inhæerere superfluum sit.

S. 6. Territorium S. Maximini à Treuirensi est separatum.

Iurisdictioni præfate suum quoque respondet Territorium, quod habuit semper Abbas S. Maximini proprium, proprijs legibus gubernatum, omnimodè diuersum à Territorio Archiepiscopi, planè prout solent, qui sibi inuicem non subiiciuntur, & proprias omnimodèque discriminatas Respublicas constituunt: vnde & in Priuilegio Conradi *Salici* sub Num. 21. fit mentio expressa *Pradij S. Maximini*, & in Priuilegio S. Gregorij II. Pontificis sub Num. 2. *Allo-dij S. Maximini*. Namque initio Abbatia S. Maximini non in fundo S. Petri, seu Ecclesiæ Treuirensis, vt spargit Scriptor anonymus ex fundamento quod infra nullum esse ostenditur, sed in fundo Imperij, atque etiam in Palatio Imperatoris constituta est. Qui fundus & habitatio ita appropriata est Maximinianis vt Constantinus Magnus, *alteri persona noluerit eam habitationem subdere, nisi sua Successorumque Imperatorum potestati*, vt habent verba Dagobertini Diplomatis Num. 1.

Similiter succedentes Imperatores Romanique Pontifices vocarunt Monasterium hoc, *Imperialem familiam*, vt habet Otto M. in Rauennatensi Diplomate, sub Numero 15. *Regalem & Publicam Abbatiam*, vt habet idem Otto in Ingelheimensi sub Numero 15. *Regalis Abbatie familiam*, vt habet Henricus NIGER sub Numero 24. *Regalem locum*, vt habet S. Gregorius II. Papa in Romano sub Numero 2. & Ioannes XV. in Romano sub Num. 17. *Regalem seu Regiæ Dotis Abbatiam*, vt habet Otto MAGNVS in Romanis sub Num. 11.

& Hen-

& Henricus NIGER in Treuirensi sub Num. 24. vnde Sigismundus Imperator in Rescripto Vlmenfi ad Ciuitatem Treuirensis Anno DCCCCXXXIV. de Monasterio S. Maximini hæc habet. *Unser Kloster S. Maximin/ S. Benedicten Orden vsserhalb der Mür zu Trier gelegen/ da eines Römischen Käyfers vnnnd Königs Cammer sein soll: nostrum Monasterium S. Maximini, Ordinis S. Benedicti extra muros Treuirenses situm, vbi Romani imperatoris & Regis camera est. & Fredericus IV. Imperator Austriacus in litteris Francofurtensibus sub Num. 47. Monasterium S. Maximini dicit, Romani Imperij speciale domum, & reseruata Camera omnium Imperatorum & Regum Romanorum extitisse & esse. Et mox infra, Esse suum & Romani Imperij speciale habitaculum. Idem & gloriosissimæ memoriæ Ferdinandus II. in suis Viennensibus sub Num. 86. asserit in hæc verba, S. R. Imp. specialis Domus ac reseruata Camera existit. Per Camera autem non nemo Jurisconsultus intelligit hic specialem illam Monasterij cum Regno & S. R. Linuinculationem, quæ supra DORIS nomine exprimitur, ita vt Monasterium, eiusque fundi, sint quoddam intimum Camerale Imperij bonum inalienabile, & nulli, nisi Imperatori in temporalibus obnoxium.*

Habuit autem olim Monasterium ampla suburbia in toto illo agro, qui à Monasterio ad Vrbem protenditur quique etiamnum ad Monasterium pertinet, neque est fundus Electoris, sed fundus Imperij. Talia quondam erant illa suburbia Maximiniana tempore Sigismundi Imperatoris hostiliter exusta in obsidione Sickingana, quando muri Maximiniani, suburbij euerfi, arbores incisa, ciues Maximiniani spoliati & fugati, plures quàm decem fontes & putei in vicis & plateis Maximinianis oppleti, domus XXIIX. vel plures exustæ & funditus euerfæ, multæque aliæ damnificatæ ante portam S. Simeonis in fundo & districtu Maximiniano. Hoc queritur Imperator Sigismundus in dicto Vlmenfi Diplomate, vbi sic loquitur. *Ist vnser/ vnd syr Vorstatt bey demselben Kloster gelegen abgebrannt vnd grundtlich zerstöret/ die Brunnen gefüllet/ vnd die Hoffstatt also gestraiffet/ das man nit oder summerlich bekennen kan/ je ein Hauff/ Mür/ oder anders da gestanden seye/ ic. nostra & eorum suburbia, iuxta idem Monasterium sita, exusta sunt, & funditus euerfa, fontes oppleti, & habitaciones ita dissectæ, vt non possit nisi difficulter cognosci aliquando ibi fuisse. edes, muros, & alia &c.*

Post Sigismundum sæculo sequenti Abbatem S. Maximini vsit Carolus V. Imperator, litteris Norimbergenfibus Anno MDXXIII. vt Monasterium immediate Imperio subditum, quod conflagrauerat, tanquam domum Imperij specialem ocys repararet, ex cuius neglectu singulare damnum sequatur Imperatori. *Nit allein dem löblichen Gottesdienst/ so durch Vnsere Vorfahren im Reich Käyser Constantinum vnd sein Mutter S. Helenam auffgerichtet/ vnd bissher Ehrlich gehalten worden ist/ zu abbruch/ sonder auch Vns/ vnnnd dem Heiligen Reich/ dem solch Gotteshaus ohn mittel vnderworffen/ vnd sunderlich Vns/ als Römischen Käyser/ an der Casten Vogtey vnd Schirm (wo nit statlich einsehung gethan) zu nachteil ratchen wird. id est. Non solum laudabili cultui diuino, qui per prædecessores nostros in Imperio Imperatorem Constantinum & eius Matrem S. Helenam institutus, & hucusque decenter obseruatus est, sed etiam nobis & S. Imperio, cui tale Monasterium immediate subiectum & singulariter nobis tanquam Romano Imperatori quoad Ecclesiasticam Aduocatiã & tutelam (nisi præstanter attendatur) in detrimentum & præiudiciũ ceder. habes illas N. 64. Ex quibus disces, quanta semper cura Imperatores attenderint, vt Monasterium S. Maximini, tanquam singularis antiquissima, nobilissima, sanctissima, Imperij domus, integrum conseruaretur, & quocunque etiã modo destructũ & læsum, quàm decetissime illico repararetur.*

Vnde & Wenceslaus Imp. *facta in destructionem Monasterij S. Maximini*, ait, *facta in præiudicium Sacri Imperij*, vide etiam eius mandatum sub Num. 43. vbi Maximinianos artifices, tanquam separatos à Treuirensibus subditos protegit.

Eodem spectat, quod sæpius ab Imperatoribus constitutum fuit & confirmatum, vt subditi Maximiniani non nisi inter se matrimonia contrahant, nisi fortè velint ex familia S. Petri, idq; cum consensu Imperatoris coniugem assumere. Vide Diploma Henrici III. sub N. 24. Henrici V. sub N. 30. quibus plura similia proferri possent, quod ideo statutum arbitramur, ne subditorum territorijque Iura confunderentur.

S. 7. Idem Abbas in causis ciuilibus & temporalibus soli Cæsari subijcitur.

NOtorium & irrefragabile est, Abbatem apud solum Imperatorem, eiusq; Tribunal conueniri posse, si quæstio, aut lis ei circa temporalia moueatur. Eiusce rei plurimos habemus & exhibuimus Actus; quorum vnum alterumue referre suffecerit. Habemus citationem Wenceslai Romanorum Regis, emanatam à Consilio eius aulico Pragæ Anno MCCCCLXXXV. qua Abbas, Prior, Decanus & Conuentus S. Maximini citantur, vt coram dicto Consilio certo die compareant, vt ad querelas Christiani von *Marchen* respondeant. Extant Originales Caroli V. datæ Augustæ Anno MCXXX. 26. Septembris ex quibus patet Moniales Hospitalis S. Ioannis Treuiris, cum ob venditionem non solemnizatam haberent causam contra Abbatem apud Cæsarem, velut ordinarium eius Iudicem supplicasse & actionem intentasse. Item ex antiquioribus Wenceslai Imperatoris, datis Confluentiæ Anno Regni Rom. XXII. quibus docetur Capitulum & Decanum Maioris Ecclesiæ Treuirensis ob non solutos prætenso redditus propter pecuniam ad censum acceptam, contra Abbatem supplicasse Cæsari, velut ordinario Abbatis Iudici.

S. 8. Alia quedam eminentia Abbatis Regalia.

AB Imperatoribus nonnullæ maiorum Regalium species Abbati prædicto concessæ reperiuntur, quæ non nisi insignibus Imperij membris concedi solent, cuiusmodi sunt monetaria, vsus & cultura mineralium, Ripaticum, Telonia, munitiones &c. quæ illi concessæ sunt, iam abhinc septingentis prope annis, & quædam etiam ab annis octingentis, pridem, antequam Treuirenses Archiepiscopi S. R. I. Electores essent.

Probantur autem ista concessa Maximiniani quoad monetam eudendam & telonium ex Rescripto Ingelheimensi, Ottonis III. Imp. vbi dicit, *Ob remedium anime nostræ ac parentum nostrorum, Ostrado Reuerendo Abbati de S. Maximino, suisque Successoribus largiti sumus, concessimus & perdonauimus Ius, potestatem, securamque licentiam, mercatum & monetam construendi, faciendi & tali legitimo stabilitatis ordine, vt idem Abbas, tam ipse, quàm sui Successores in sua liberali potestate teneat, regat & perpetualiter habeat idem mercatum cum moneta, & telonio, & totius Reip. functione & dispositione.* Et mox, *Quicumque autem huius nostræ autoritatis, concessionis & potestatiuæ perdonationis, contradictor & violator in aliqua re extiterit, sciat se componere nostrum bannum, &c.* Item ex Rescripto Henrici NIGRI Imper: dato ex Botuelt, anno MLVI. ad Theodori-

cum

cum Abbatem, in quo eadem verba leguntur, quæ in Rescripto Ottonis, mutatis tamen mutandis. Hoc habes sub Nu. 25.

Quoad concessionem autem, usus & culturæ mineralium iridem Maximilianis factam, probatur ex rescripto Maximiliani I. Imp. dato Treuiris, vbi dicit, *Addentes insuper & concedentes ipsi* (Abbati S. Maximini, de eo enim est Sermo) *& Successoribus suis usum & culturam mineralium*, illud habes sub N. 61.

Item ex Rescripto Caroli V. Imp. per Vicarium Ferdinandum Fratrem suum, dato Norimbergæ, mutatis mutandis, verba similia sunt verbis Maximiliani supra, vide sub Num. 67.

Quoad Ripaticum, & quoad telonia, præterquam quod ab omni memoria notorium sit, probari tamen potest Cæsareis Abbatum inuestituris *de fluminibus*, itemque antiquis documentis & priscis pagicis epidigmatibus (*Scheffen Weistumb* vocat) testibusque; omni exceptione maioribus plura docētibus de peculiari Maximinianorum Telonio in Mosella, de Iure vadi in vtraque ripa, de Pharo, *besondern Zoll auff der Mosel/ vberfahrens gerechtigkeit vff beeden vfferfahrhaus*, de potestate maleficos ibidem submergendi, corpora submersa inde eleuandi, *Wisthätige personen darin zu extrencken / thote Körper darin zuerheben*, de regijs vijs in territorio Maximiliano, *Landstrassen im Maximinischen gebiet*. Ad quæ omnia sic prædicta concessio Dagoberti conformatur, qua regiam curtem Decimam hodie Detzem, cum adiacentijs & pertinentijs donauit. Vide donationem sub Num. 1.

Quoad munitiones, probatur I. ex antiquissimo S. Gregorij II. documento, in quo habetur iuxta Regum & Imperatorum priuilegia, vt nullus Dux, nullus Comes, nulla persona Ecclesiastica, siue Mundana in possessione vel allodio S. Maximini Montem siue Rupem capere, vel munitionem in eis facere præsumat, nisi forte Abbas eiusdem Monasterij, propter metum Paganorum, vel propter incurSIONem malignorum hominum ad tempus, donec tranquillitas pacis redeat, se suos interim muniat, vide sub N. 2.

II. Ex litteris concambij, inter Sigifridum primum Comitem Luxemburgensem, & Abbatem Vikerum de Anno DCCCCLXIII. in quibus docetur Monasterium habuisse in edita rupe ad Alisuntiam munitionem Castelli, quod dicitur Lucelenburghut, hodie Arx Luxemburgensis. Originale litterarum adhuc superest.

III. Ex formula inuestituræ Regalium, cum inuestiatur in ea Abbas de Oppidis, Suburbij, Castris, Castellis, Rupibus, &c. vide eam sub N. 51. & seqq.

IV. Ex eo, quod ipsum Maximinianum Monasterium, velut oppidum separatum, fossas & mœnia sua in circuitum habuerit, vt etiamnum videtur, suburbia autem Maximiniana habuerint suos limites in ipsis portis Ciuitatis Treuirensis. In antiquissimis Theodorici Abbatis litteris ante DC. circiter annos editis, vocatur Monasterium S. Maximini *Castrum & Castellum S. Maximini*, eo autem nomine vocari *Oppidum* priscis temporibus, discas ex Turonensi, l. hist. 8. c. 15. vbi Oppidum Iuodium vocat Eposium Castrum, & ex testamento S. Willibrordi apud Scribanum in Orig. Antwerp. c. 5. vbi Antuerpo Castellum est Oppidum Antuerpiense, & ex donatione Rohingi Anno DCCXXV. facta, apud Miræum in Notis Eccl. Belgic. c. 15. vbi idem Oppidum vocatur Castrum Antuerpis, & ex literis Caroli Magni apud Miræum loco cit. c. 23. quibus Vrbs Aquisgranum dicitur Castellum. Litteras Theodorici habes sub Num. 28. quas lege, & discas Monasterium S. Maximini fuisse ab antiquis temporibus locum munitum, & oppidum suis proprijs mœnibus, portis excubijs distinctum à Ci

uitate Treurenfi. Ex antiquis quoque Originalibus doceri potest, de oppidi suburbijque Maximiniani vicis & plateis varijs, v.g. de platea Tilix, de platea fori, germanicè die Landgassen/die Martgassen/de macello ciuium Maximinianorum &c. Adfunt litteræ de anno MCCCLXXVII. veneris post Ioannis Baptistæ Natiuitatis, quibus inter Abbatem Roricum & Laniones Treurenfes conuentum est, licet Abbas, prout assererat & re ipsa faciebat, posset in Maximiniano municipio seu Burgo tot Laniones & Macella habere, quot illi liberet, nihilominus, vt exinde in Maximinianorum Burgo essent tantum quinque macella & totidem laniones, qui in ijs carnes venales proponerent, reseruata tamen libertate S. Maximini Burgo, vt post mortem Abbatis Rorici liceret ciuibus Maximinianis tot habere macella & laniones, quot liberet, verba originalis sic habent: *Vnd sein Wir mit ein also geschlichtet/ das furbas/ als lang Wir geleben in Sante Maximins Gericht/ gewalt vnd Freyheit/ fünff fleischbencke/ daruff man fleisch verkauffe/ vnd fünff Fleischmeger/ die daruff fleisch verkauffen/ sein sollen/ vnd nit mehr/ mit beuelenisse Vnsern Nachkommen vnd Gottskynsse na Vnsern dober ob sie der fleischbencke vnd Fleischmeger mehr in Sante Maximins Irtheide vnd gewalt haben wülden.*

Id est.

Et ita inter nos conuentum est, vt deinceps quamdiu viuemus sub Sancti Maximini iure, potestate & immunitate, quinque macella, in quibus caro ueneat & quinque laniones, qui in ysdem carnem vendant, esse debeant & non plures, reseruantes nostris Successoribus & Monasterio post obitum nostrum an plura macella & laniones in S. Maximini immunitate & potestate habere uellent.

§. 9. Libera Electio Monasterio semper confirmata.

AMULTIS sæculis peculiariter curæ fuit Imperatoribus, vt Monasterio huic electio libera Prælati, facta tecta maneret, proinde ea res merito Regalibus & quidem maximi momenti accensenda est. Neque verò eam rem Imperium tantopere cordi habuisset, nisi Monasterium hoc Insigne sui corporis membrum esse constaret. Perpende Imperatorum diplomata à nobis exhibita, passim libertatem eligendi videbis confirmatam. Nam præter Pipinum Regem sub Num. 3. ita decreuit Carolus Magnus sub Num. 4. Ludouicus Pius Num. 5. Otto Magnus in Moguntino Num. 7. Otto II. Num. 16. Otto III. Num. 18. S. Henricus Num. 19. Henricus Senior Num. 26. Henricus Junior Num. 31. & plures alij: in super ij, qui prædictorum Imperatorum priuilegia & Diplomata confirmarunt.

Imperatorum voluntati Pontifices Maximi assensi sunt, qui Abbatis in hoc Monasterio liberam Electionem esse voluerunt, vti videre est in Bulla Gregorij II. sub Num. 2. Ioannis XIII. sub Num. 14. Ioannis XV. sub Num. 17. & luculenter in ea quam Innocentius II. concessit, vbi hæc verba leges, *Obeunte uero te eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Successorum, nullus inibi qualibet subreptionis astutia, seu uolentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu seu pars consilij sanioris secundum DEI Timorem & B. Benedicti Regulam præuiderint eligendum.* vide Bullam sub Nu. 33.

Quanto uero studio & cura impediuerint Imperatores, si quando per uniones vel incorporaciones aliqui potentiores liberam Electionem extinguere vel diuertere sunt conati, apparet ex litteris Caroli V. Cæsaris N. 65. & Ferdinandi I. N. 66. Quod ratione Aduocatiæ & hæreditariæ protectionis etiam Philippus II. Magnus ille Hispaniarum Rex cordi habuit, vti apparet ex eius ad Conuentum S. Maximini datis litteris Num. 71.

§. 10. *Titulus Principis, Abbati S. Maximini tribuitur.*

OB prædicta omnia tam eminentia Regalia non immeritò Cæsares, alijq; magni viri Abbatem S. Maximini Principem nominauerunt. Ita Carolus V. Imp. in missiua ad Ferdinandum S. R. I. Vicarium data Vallisoleti anno MDXXIII. Nu. 64. sub B. eidem Vincentio attribuit titulum Principis Imperij, *Dem Ehrwürdigen Unserm vnnnd des Reichs Fürsten vnd Lieben andächtigen & iterum, Einen Ehrwürdigen Reichsfürsten.* Ob cuiusmodi titulum & pauca concurrentia motiua, Abbas S. Vdalrici Augustæ contra Episcopum Augustanum, cui tamen se subiectum in spiritualibus fatebatur, conseruatus est in immunitate & exemptione, quam quondam ab Imperatore Ludouico obtinuerat, sacroque Romano Imperio iterum insertus, quamuis in nulla vnquam S. R. I. matricula fuisset inuentus, & à centum annis immediatè Imperio non contribuisset, vt videre est apud *Meischnerum decis. 50. num. 20.* Sciuit & hoc Suffraganeus Treuirensis Io: Enenius, qui sciente & consentiente Richardo Electore Treuirensi, scripsit Monasterium habere *Abbatem Principem Einen gefürsten Abt.* Item Atilius Amalthæus Apostolicus Legatus de latere Athenarum Archiepiscopus, qui cum esset quæstio vt Maximiniani subditi soluerent contributiones Archiepiscopo, respondit non debere, eò, quòd Maximiniani recognoscerent Abbatem Principem & Dominum suum. Item Maria Archiducissa mater Imperatoris Ferdinandi II. glor. memoriæ, quæ in litteris Græciensibus Abbatem S. Maximini Principem appellauit. Certè toto fere Imperio Prælati Maximiniani etiam hodie Princeps Imperialis inscribitur, licet ille ob modestiam domi titulum illum dissimulet.

Huic affine est quod Abbas Maximinianus, vt liquet non modo ex scriptis posteriorum temporum, sed & ex antiquis missiuis ad Imperatores etiam olim scriptis, *seper Dei gratiam Abbatem (von Gottes Gnaden)* semper inscripserit, & adhuc inscribat, quod tamen nemini conuenit, vel licet, qui inferiorem, quàm S. C. Maiestatem immediatè recognoscat.

Habuit quoque à multis sæculis Abbas S. Maximini nobiles, ipsi in varijs officijs inseruientes ob feuda ab eo recepta. Tales erant, supremus Oeconomus seu Præfectus seu Marschalcus, *Oberamptman* dictus. Item Iudex feudalis *Manrichter* dictus: tales quoque erant Camerarius & Pincerna, quorum officia sensim in desuetudinem abiisse videntur, vel propter temporum vel officialium difficultatem. De Militibus (id est Nobilibus, ita enim olim vocabantur, vel vno Cæsareo teste locis plurimis) ministerialibusque Abbatis, sine chlamyde Abbati inseruientibus, vide litteras Comitum Conradi Num. 32.

Quam etiam ob rem sæpenumerò Abbatibus S. Maximini, Imperiales Commissiones ad lites inter Imperij nobiles exortas decidendas ab Imperatoribus datæ sunt. Moris autem in Imperio est, vt eiusmodi Commissarius nemo esse possit, nisi & ipse immediatum sit Imperij membrum & status. Porro Ottonem Abbatem Cæsaris mandato datum Commissarium in causâ, inter prænobiles Wernerum Horneck ab Heppenheim, & Ioannem ab Hohensfels Dominos in Ripelskirch, probatur ex ipso Mandato Originali, quod exstat de Anno MCCCCLXXXIX. quibus alia plurima similia habemus.

*S. II. Abbas S. Maximini semper matriculæ Imperij
fuit inscriptus.*

EX iis, quæ usque modò retulimus, ex ipsa natura rei & status essentia demonstratum est, Abbatem S. Maximini eiusque Monasterium esse membrum & Statum Imperii immediatum, idque sanè quàm Insigne. Nunc idem ex effectibus, qui talem sequi solent naturam & statum, idem validè confirmabimus.

Et primò quidem in omnibus Imperii matriculis antiquis æquè ac recentioribus, Monasterium S. Maximini iuxta muros Treuirenses inter membra Imperii, & Abbas eius inter Prælatos Imperii, qui immediatè parent Cæsari, numeratur, ut videre est in S. R. I. matricula Augustæ Anno MDLVI. proposita, in qua inter Prælatos Imperii ponitur Abbas S. Maximini vigesimo quinto loco cum hac taxa *Gibt zu Ross 3. zu Fuß 22. zu vnderhaltung Jährlich 125. fl.* Id est, dat equites tres, pedites viginti duos, & in æs consistoriale quotannis Centum viginti quinque florenos. Immo in matricula Imperii apud Mercatorem in Atlante in instructione ad tab. Germaniæ Venetiis reperta, quæ cum Imperio Germanico creditur cœpisse, habetur in tertio ordine Abbatum, loco tertio, Abbas S. Maximini iuxta muros Treuirenses: imo etiam in ea matricula, quæ Anno MDLXXVII. Francofurti reuisa & innouata est.

Est autem illa immatriculatio documentum & probatio manifesta, immatriculatum esse membrum Imperii, ideoque immediatè Imperio subiectum & pari cum aliis inscriptis qualitate, iure ac immunitate dignosci, uti passim DD. tenent, & in Iure notum est.

Ridiculum autem est, quod aliqui dixerunt per errorem Prælatum Maximinianum in Matriculam irrepsisse. Nam cum veritas sit irrefragabilis, ab immemorialibus temporibus Abbatem Maximinianum fuisse comprehensum in S. R. I. Matriculis, & reuera in omnibus Matriculis Maximinus inuenitur; quid insolentius tali dicto? Inuenitur quippe in Matricula prima & initiali, ut supra dictum. Item in ea, quæ producta Norimbergæ Anno MCCCCLXXVII. die S. Martini, quæ à peritioribus toto Imperio modò creditur fuisse prima: in repetita Ratisbonæ Anno MCCCCLXXI. in resumpta ibidem Anno MCCCCLXXXVI. in renouata Francofurti Anno MCCCCLXXXVII. in innouata ibidem Anno MCCCCLXXXIX. Iouis post Margarethæ. in repetita Norimbergæ Anno MCCCCXCI. in emendata Colonia Anno MDV. in reuisa Augustæ Anno MDX. in reiterata Wormatiæ Anno MDXXI. in resumpta Norimbergæ Anno MDXXII. in repetita Spiræ Anno MDXXVI. & iterum ibidem Anno MDXXIX. & Augustæ Anno MDXXX. & Wormatiæ Anno MDXLV. & instaurata Augustæ iterum Anno MDXLVIII. MDLI. LII. LVI. & iterum Anno MDLXVI. ut dictum. & Francofurti iterum anno MDLXXVII. ut dictum etiam: & sic deinceps, ut videre licet in Imperialibus Archiujs. Quis ergo per errorem irrepsisse dicat, quod ex antiquissimis Imperij libris depromptum, toties examinatum, instauratum innouatum est?

Et verò quis impediēt de cæteris omnibus immatriculatis idem quemuis, si volet, objicere, sed non ob dictum cuiusuis minor fides monumentis, actisque publicis constat. longè absunt, ut id auscultent Archicancellarius, Archiepiscopus, Elector Moguntinus, Fiscales rationalesque Imperij. Probationes eius, qui voluerit tantis & tot publicis monumentis contradicere, fortissimas

esse oportuerit, nam error contra monumenta publica allegatus, nihil operatur absque probatione euidenti, vti DD. & Iura notissima clamant.

S. 12. Similiter Imperij circulis est adscriptus.

EODEM pertinet, quòd in antiquâ S. R. Imp. partitione in Circulos & Status membraque Imperij, ponatur in Circulo sexto vel Rhenano Archiepiscopus Treuirensis tertio loco, Abbas verò S. Maximini duodecimo, vti que tanquam Circuli illius particulare membrum, æquè distinctum contra Archiepiscopum, & æquè immediatè Imperio subiectum quàm alia, quæ ibi enumerantur Imperij membra.

Extat quoque antiquissima Regni Lotharici diuisio facta inter Karolum & Hluduicum Anno DCCCLXX in qua separati Status & territoria inter portiones Hluduici ponuntur, vbi præter Coloniam, Treuiros, Vtrach, Straburch, Basulam, &c. concurrenter, tanquam eiusdem qualitatis, numeratur S. Maximini Monasterium. Inuenies eam apud Pithœum inter Scriptores Gallicos veteres, apud Miræum in *Codice Donationum*, apud Haræum tom. i. Belg. Annalium &c. Hinc factum est, vt Prælati S. Maximini æquè atque alij immediati Imperij Status & membra ad Circulares conuentus Imperialium Statuum fuerint conscripti & conuocati. Nam vt litteris pluribus bene authenticis & sigillatis ostendi potest, quoties fuere indicta Imperialia Comitia, semper à quatuor Electoribus Rheni, atque adedè etiam Treuirensi, conuocatus fuit Abbas Maximinianus ræquam constatus & commembrum superioris Rhenici Circuli, ad cõsulendum in medium de communibus Circuli necessitatibus, & occurrentibus difficultatibus; quod factum non tulissent Electores Treuirenses (qui tamen in illud consenserunt) nisi sciuisent probè, Prælatum S. Maximini esse liberum & immediatum Imperij Statum, sicut alios, qui simili modo ex eodem Circulo conuocabantur.

In fidem dictorum, in manus fortè Scribenti occurrunt litteræ, seu citatio Alberti Moguntinensis Archiepiscopi datæ Moguntia, Lunæ post Io. Baptistæ, Anno MDXLIII. quæ euocatur ex Comitibus Palatini commissione Abbas Io. à Cellis ad Conuentum Circuli Rhenici Spiram. Item alia Friderici Comitibus Palatini data Heidelbergæ X. Iunij Anno MDLXIV. ad Abbatem Perrum, quæ euocantur homines Abbatis ad Conuentum & transuectionem militarem Circuli Rhenici Boppardæ, in qua hæc signatè habentur: *Dan ihr in Vnsern Keinschen Churfürstlichen Kreis auch gehörig so erforderen Wir als dieses Keinschen Kreis Dorister euch hiemit gnediglich.* Item alia, quam Daniel Archiepiscopus Moguntinensis dedit Atschaffenburgi vltimo Nou. Anno MDLXVI. Abbatem Perrum conuocans ad Conuentum Circuli Rhenici Bingam &c. Item alia eiusdem Danielis data Aschaffenburgi Anno MDLXVIII. vltimo Martij. Itè alia Electorū Palatini & Moguntini coniunctim data Moguntia Anno MDLXVIII. Item quatuor alie Electoris Palatini datæ Heidelbergæ Annis MDLXIV. LXVII. iterato LXXI. quibus omnibus Prælati Maximiniani ad Rhenici Circuli Conuentus euocantur.

S. 13. Abbas S. Maximini cessante Exemptione immediatè Imperio soluit subsidia.

HOc quidem, vti & alia supra posita de immediatione Status, clarissimè in Concilio Aulico probatum fuit hoc sæculo, vti ex sententia, superiore sectione proposita & lata post quæstionem præcipuè hoc super puncto motam, est manifestum. Verum vt toti Imperio innotescat, quid Abbas sæpè dictus

saeculis praeteritis in praestatione subsidiorum Imperialium fecerit: Item qualis illi circa hoc immunitas & exemptio ab Imperio sit concessa, pauca è multis hic referemus.

Cercissimum igitur est Monasterium, Abbatem & ditionem S. Maximini, si quando subsidia aliqua Imperialia extraordinaria soluit, id immediatè Imperio praestitisse.

Id ex matricula seu taxa Imperij, de qua paulò ante egimus, clarè constare potest. Item ex alijs certis & originalibus documentis probare possumus, diuersis temporibus pro extraordinarijs Imperij necessitatibus subsidia eidem Imperio perfoluta: veluti cum, mandato Caroli V. anno MDXXIII. Norimbergà ad Abbatem Vincentium transmissis, iussus est pro aedificandis, & factis tectis conseruandis fortalitijs ad fines Hungariae (*zuerbauung vnnnd bauwlicher vnderhaltung der grains Festungen in Ungern*) certam pecuniae summam pendere. Similiter cum iussus est Abbas Ioannes Cellis Anno MDXLIV. pro subsidio contra Turcam contribuere. Abbati quoque Petro Wormatiæ Anno MDXLVIII. iniunctum, vt aes bellicum contra Turcam, aediliumque pro muniendis Imperij finibus solueret. Et harum quidem, aliarumque similium solutionum factarum, Quitantiae siue Aepochae originales sunt praemanibus, quemadmodum etiam ingentes Caesarearum & Regiarum literarum fasciculi, quibus Abbates iuebantur, vel ipsi coram cum suis copijs militiae sese sistere, vt fere antiquiores habent literae, vel mittere subsidia pecuniaria, vt habent recentiores. Exhiberi possunt sigillatae, & plerumque ipsiusmet Imperatoris manu subscriptae, quibus in bellum aes bellicum, aequae consistoriale exigitur ab Abbate: Friderici quidè Imp. sex, Maximiliani I. octo, Caroli V. duodecim, Ferdinandi I. septem. Maximiliani II. septem, praeter alia magno numero similia documenta, pro contributionibus Imperij ad Abbatem expedita à praecipuis Diætaram Imperialium Principibus, cum Abbas abesset; à Comite Palatino tanquam Circuli Rhenensis capite; ab Archiepiscopo Moguntino tanquam Caesareo Archicancellario: quae omnes omnino litterae non ad Electorem Treuirensis, sed immediatè ad Abbatem expeditae sunt.

Has ipsas tamen omnes, quantumuis extraordinarias collectas, contributiones, earumque exactiorem & solutionem Monasterium grauitèr semper sensit & reclamauit, cum S. Henricus Imp. (vt patet ex eius constitutione Triburiensi anni MXXII. sub N. 20.) cum consensu Benedicti VIII. Papae, in praesentia plurimorum in Imperio Principum pro exemptione reciproca praestita acceperit de Monasterij S. Maximini fundis & praedijs circiter sex mille, sexcentos, quinquaginta sex mansos.

Nomine Mansi autem intelligunt Iurisperiti & familiam vnam rusticam, & tantum fundorum, quantum par boum anno vno colere valet, testor Bartholum, in l. si ita legatum ff. de auro & arg. & alibi passim, Panormitanum, in c. sancitum de censibus & ibi gl. Innocentium, ibidem. aliosque, Christophorum Broërum lib. 3. ant. Fuld. cap. 11. quos tot mansos Imperator Henrico Duci Bauariae, filio Sigifridi, Comitis Luxemburgensis & Monasterij Aduocato, atque Ezzone Palatino Comiti & Ottoni Comiti in beneficium dederit, sic enim loquitur: *Nos ex Abbatia S. Ioannis Euangelista & S. Maximini, quae in suburbio Treuirorum sita est, vbi Haricho Abbas praesse videtur, quasdam Curtes & Territoria, villas & possessiones, scilicet sex Millia sexcentos quinquaginta sex mansos, vt verius computari potuit, à praefato Abbate in beneficium accepimus, & his fidelibus nostris, Ezzone videlicet Palatino Comiti, & Henrico Duci, nec non Ottoni Comiti eadem con-*

ditione

dirione beneficiavimus, ut qui a præfatus Abbas &c. Mox subdit hæc verba: *Seruitium quod nobis & quibusdam prædecessoribus nostris de eadem Abbazia (S. Maximini) in secundo semper anno persolvebatur, in perpetuum ignoscendo indulgemus, & indulgendo ignoscimus. Et ne quis Successorum nostrorum Regum & Imperatorum idem seruitium in periculum animæ nostræ ac suæ inde ulterius exigat, nisi ea bona, quæ non tam in nostrum, quàm eorum (Imperatorum & Regum Romanorum) seruitium inde distraximus ex integro reddat aut restituat, nostra Imperiali auctoritate constituendo præcipimus & præcipiendo confirmamus.*

S. Henrici dispositionem postea confirmarunt, & eius meminerunt Conradus SALICVS Imperator, in Diplomate Treuirensi Anno MXXVI. ad S. Popponem Abbatem S. Maximini sub Num. 21. in præsentia plurimorum Imperij Principum in hæc verba: *Prædecessor noster, Henricus scilicet imp. excellentissimus ex præfata Abbazia (S. Maximini) curtes aliquas, & possessiones quàm plurimas, usque ad sex millia sexcentos quinquaginta sex mansos, ut verius computari potuit, progrediens abstulit, & quibusdam fidelibus suis earatione beneficiavit, ut ipsi & hæredes eorum pro eodem Abbate (S. Maximini) Successoribusque suis Regalem curiam peterent, & in expeditionem irent: Abbas verò sui que Successores ab omni expeditione & Regali seruitio, Imperiali prædicti Imperatoris Constitutione, liberi omninò existerent, &c.* Mox quæ eâ causâ præcipit, ne quid deinceps Monasterium patiatur, sed reliqua bona ab Henrico relicta, ad vsum Monasterij tantummodò applicentur.

Item Imp. Henricus NIGER, filius Conradi SALICI, in Moguntino Diplomate sub Num. 22. ad S. Popponem item Abbatem S. Maximini; vbi insuper eâ causâ constituit, ut quoties Abbatem ad Imperatorem accedere contigerit, id non Abbatem, sed Imperatoris expensis & sumptu fiat in hæc verba: *Quia sub Henrico Imperatore ea bona illis (Abbatibus S. Maximini) ablata sunt, unde ad militiam ire, vel nobis secundo semper anno Regale seruitium persolvere, vel se suosque victitasse videbant, voluimus atque constituimus, ut quotiescumque ad Regiam venerint, siue vocati fuerint, de Regia mensa pascantur, & inter Curiales & domesticos Regis & Regine non infimi semper habeantur.*

Item Imp. idem Henricus NIGER, in alio Treuirensi sub Num. 24. vbi postquam interuentu S. Leonis IX. Papæ, S. Maximini possessiones enumerasset, easque ad Monasterij vsus corroborasset, mox in hæc verba prosequitur: *Hæc igitur loca & omnes S. Maximini Ecclesias cum decimis, dote & dotalibus, cum cunctis salicis Decimationibus, quas in vsus peregrinorum ac pauperum, & hospitum constituimus, ad peculiaritatem fratrum DEO ibi famulantium, more Prædecessorum nostrorum Regum & Imperatorum tali modo & ea ratione delegamus & corroboramus, ut sicut Henricus Deceffor noster diuæ memoriæ Augustus instituit, postquam de eadem Abbazia ea, quæ ad expeditionem, siue ad Regale seruitium pertinebant, abstulit, nullus Imperator, nullus Rex &c. de ysdem locis &c. quicquam vel ab eorum (Maximinianorum) iure distrahere præsumat. Mox sic concludit: *Et ut hoc præceptum inde conscriptum firmum semper & stabile permaneat, non solum hoc manu nostrâ firmatum, sigilli nostri impressione insigniri iussimus; verum etiam, ut Apostolicæ defensionis auxilium, si quis eis hæc infringere voluerit, habere valeant, prædicti Patris nostri Domini, videlicet Leonis sanctissimi priuilegium inde conscriptum eidem Venerabili loco obtinere meruimus.**

Item Henricus SENIOR Imp. in Diplomate Triburiensi habet similia, iisdem prope verbis cum verbis Henrici NIGRI in Diplomate Moguntino iam proximè præcitato, prout videre est sub Num. 27.

Item Imper: Henricus IUNIOR in Diplomate Spirensi Num. 30. ubi in præsentia plurimorum Principum Imperiali authoritate omnimodis interdicat, tam Comitibus & Ducibus, quàm Aduocatis Monasterij, ne in scissionibus vel petitionibus grauentur Maximiniani; moxque rationem addit, Quia sicut in Priuilegijs Genitoris nostri Henrici, aliorumque progenitorum nostrorum, Henrici atque Chuonradi, nec non Henrici pijsissimorum Imperatorum inspexitus, sex millia, septingenti quinquaginta & amplius mansi, unde Abbas (S. Maximini) in militiam ire vel Prædecessoribus nostris, vel nostra Regalitati in secundo semper anno seruire debuit, ad hoc beneficiati sunt diuersis fidelibus nostris, Ducibus scilicet & Comitibus, ut cætera, quæ ad Præbendam fratrum remanserant &c. liberè & quietè possideant.

Eadem Carolus IV. Wenceslaus, alijque consequentes Imperatores confirmârunt.

Idipsum iam ante octingentos prope annos non ex oneroso contractu, ut proximè præcedentes Imperatores, sed ex purè gratioso, & mera liberalitate stituerant Carolini & Ottones: Arnulphus quidem Imperator in priuilegio quodam Ingelheimensi de Anno DCCCXIII. quod habemus, ubi postquam Maximinianorum possessiones enumerasset, præcipit & indulget, ut nec nobis (Arnulpho Imperatori) neque ulli (ex posteris alijs Regibus & Cæsaribus) quæ hanc Abbatiam tenuerit, aliquod seruitium impendant. Idem sancit Zuentiboldus Rex, itemque Carolus SIMPLEX. Idem post Carolinos statuerunt Otto MAGNVS in Rauennatensi, ubi hæc notanda: Et quoniam Sanctorum familia Regijs Ciuitatibus vel palatjs adiuncta (cuiusmodi Ciuitas & Palatium tunc erat Treuirensis Ciuitas) Regalibus, aliorumque potentium interdum opprimuntur operibus, eadem oper. à supr. adicti Confessoris Christi (de S. Maximino fuerat locutus) familia, pro anima nostra remedio, perpetualiter perdonauimus. Vide sub Num. 15. Sic & habet Otto II. Imp. in Wormatiensi in hæc verba: Eique (Monasterio S. Maximini) opera Imperialia vel comitalia funditus perdonamus. sub Num. 16. Item Otto III. Imp. in Francofurtensi sub Num. 18. Sed & idem habent in eadem verba illi ipsi Imperatores, qui oneroso contractu ab omni seruitio Imperiali Maximinianos exemerunt, ut S. Henricus Imp. in Diplomate Aquilgranensi sub Num. 19. Henricus SENIOR Imp. sub Num. 26. Carolus IV. Imp. in Treuirensi, ubi de verbo ad verbum suis inferit proximè præcedentes Henrici SENIORIS, quas vide sub Num. 39. Wenceslaus Imper. in Luxemburgensi Num. 41.

Verum cum puram illam gratiam & nudè gratiosum Priuilegium Maximinianorum S. Henricus Imp. fortè vidisset ab alijs Imperij Statibus & Principibus minùs amico vultu ferri, quòd inde existimarent se magis grauatos censuit oneroso contractu immunitatem illam Maximinianorum firmandam, ut dictum est.

Has ergo ob causas Prælati Maximiniani semper difficulter ad Collectas & Contributiones Imperij sese adduci permiserunt, præsertim idcirco, quòd tempore Sancti Henrici Imp. tam oneroso contractu & tantâ summâ suam à Contributionibus & Imperialibus seruitijs exemptionem emerint potiùs, quàm impetrârunt.

Vnde Anno MCCCCLXXIV. cum Fridericus Imp. à Monasterio eiusque subditis seruitia exigeret bellica, &, ut ipse Abbas in persona cum curribus, equitibus, peditibus Monasterij, in expeditione Trapensi adesset, Antonius Abbas eodem Anno vltima Februarij pro oneris imperati relaxatione suppli-

cavit, exhibuitque Sancti Henrici Imp. Diploma, aliorumque Impp. qui à talibus seruitijs Monasterium ex contractu oneroso eximunt. Inde cum Anno MCCCCLXXXVIII. Fridericus iterum Ottonem, Antonij Successorem vocaret ad similia, ipse Abbas accessit in persona Imperatorem, & onus deprecatus est, exhibitis diplomatis S. Henrici Imp. aliorumque Regum & Impp.

Superiori sæculo Anno MDVIII. Abbas Thomas, cum à Monasterio DCCCCLXXXIV. floreni aurei pro expeditione Imperiali peterentur, ad Imperatorem Maximilianum ablegauit, qui Priuilegiorum Maximinianorum, totque Imperatoriarum Constitutionum memorem redderet, & contributionem deprecaretur. quod & factum: neque enim æquum rebatur optimus Imperator, emunitatem omnimodam tam oneroso contractu, vt dictum supra, comparatam offendere: rogatus est tamen Abbas, vt in communi tanta necessitate leuius aliquid conferret quàm quod imperatum erat, quod factum est.

Anno MDXIV. Abbas Vincentius, cum Commissarius Imperialis ob contributiones Imperiales valde instaret, ita se vigore exemptionis prædictæ sustinuit, vt ab eo nihil Jure impetrare potuerit.

Anno MDXXII. Idem Vincentius, vi prædictæ exemptionis, se excusauit Vicario & Regimini Cæsareo, quod in Diæta & Comitibus communium necessitatum causâ indictis non comparuisset. Sciendum enim S. Henrici exemptionem ex contractu illo oneroso, non modò ab expeditionibus omnimodisque contributionibus Maximinianos absoluisse, sed etiam ab accessu ad Comitibus & Conuentus Imperiales, nisi Moguntiam, aut Coloniam, aut Metas indicerentur.

Anno MDXXIII. Idem Vincentius, vi prædictorum priuilegiorum obtinuit, vt CXXV. fl. consistorialis pecuniæ (*zu vnderhaltung Cammergerichts*) sibi remitterentur, eoque sine effecit, vt Monasterij emunitas & libertas in Imperiali Registratura cum alijs S. R. I. Statuum priuilegij registraretur & incorporaretur, prout adhuc haud dubiè in Imperialibus registris videre licebit. Itaque in Comitibus Imperialibus declaratus est Abbas S. Maximini *Exemptus*, vi contractus initi à S. Henrico Imp. alijsque Impp. confirmati.

Anno MDXXVI. Abbas Ioannes Cellis prædicta Diplomata in Imperij Camerali Iudicio ob similes prædictas causas edi & allegari fecit.

Quod autem aliqui Prælati contribuerint Imperio, eiusque Fiscali aut Quæstoribus, post Constitutionem S. Henrici Imp. id tributum & datum est in casibus maximè extraordinarijs & insolitæ necessitatis, ex consideratione afflictæ Rom. Imperij Status per incursiones Turcicas vel similes, quoties Monasterio per domesticas rationes publico succurrere licuit. Neque enim Maximinianis visum fuit semper in rigore sequi Constitutionem illam eximentem, sed tunc ferè tantum, cum aut domestica calamitas & penuria, aut non tanta publica necessitas suadebat vsu illius. Nam & in propria calamitate non intermiserunt subinde succurrere Imperij magnis necessitatibus, præsertim ex quo Turca aliæque turbæ Europam agitare cœperunt, temporibus fere Friderici vltimi Austriaci. Exinde enim vsque ad tempora S. Henrici Imp. ob exemptionem supradictam, non comperio grauatos fuisse oneribus Imperij. Pronæ autem voluntatis Maximinianorum in supremis Imperij necessitatibus, præclarum extat testimonium Ioannis à *Metzenhausen* Archiepiscopi Treuitensis, in Missiua de Anno MDXXXIII. ad Caroli V. Imperatoris priuatum Concilium, vbi hæc habet: *Obedientiæ illorum (de Maximinianis loquitur) verum & memoriale exemplum, quàm reuerenter adhuc afflictissimi homines Gloriosissimum Im-*

peratorem vniuersalem Dominum nostrum clementissimum agnoscant, à victu ceteraq; necessitudine sibi sumptus potius subtrahentes, vt omnem ferme substantiam pro tam necessaria in Turcam expeditione liberalius erogarent. Ita ille.

Itaque licet taxæ matricularum, Indictionibusque Imperatorum inserti sint Maximiniani, vt reliqua immediata Imperij membra, tamen Iure particulari & Cæsarea Constitutione, ob grauem causam excipiuntur. Vnde spectata lege communi obligabantur quidem; sed per accidens ob priuilegium præfatum ex contractu oneroso eximuntur. Agnouit hanc distinctionem Cæsar in articulis Diætæ Imperialis Augustanæ de Anno MDXLVIII. §. *wan auch ein außgezogener*. Vbi asseritur esse in Imperio eiusmodi status, qui ratione priuilegiorum, libertatis, vel præscriptionis, ad contribuendum non tenentur, quos proinde in suis priuilegijs manutenendos & conferuandos ibidem constituitur.

§. 14. *Abbatem S. Maximini S. Rom. Imperio immediate subiectum fuisse ipsimet Archiepiscopi Treuirenses pridem fassi sunt.*

NAM Ioannes à Baden Archiepiscopus in litteris Inuestituræ Abbatis Ottonis de Anno MCCCCXCIV. & Thomæ Abbatis de Anno MDII. dicit, Monasterium S. Maximini *IN SIGNE S. R. Imp.* membrum existere. Item Abbatem Regalia & c. merum & mixtum Imperium, ac exercitium temporalis Iurisdictionis ab Imperio habere & exercere, quemadmodum sui prædecessores Abbates & habuerint, & exercuerint. vide Inuestituras sub Num. 51. 53. & seqq. Idem dixit Richardus Archiepiscopus in litteris Inuestituræ Abbatis Ioannis Cellensis de Anno MDXXVI. Idem scripsit, probante Richardo, Suffraganeus eius Enenius, & typis vulgauit. Nam dicit Maximinianos habere *ein gefürsten Abt.* Idem dixit Ioannes ab Isenburg Archiepiscopus, in litteris de Anno MDXLIX. quibus ipsemet Archiepiscopus Imperatoris *Commissarius* (vt habent litteræ prædictæ Isenburgici) sibi ipsi vt Commendatori S. Maximini per procuratores Inuestituram facit. Sed & idem Isenburgicus in litteris Inuestituræ suæ Henricum Buchel appellat, *Præfectum seu Officiatum Imperialis Abbatie & Monasterij S. Maximini*, *Amptman der Kaysertlicher Abten vnd Gottshaus S. Maximin.*

Idem Isenburgicus in litteris ad Consilium Luxemburgense missis ex Wiltlich XIX. Nouemb. MDXLIX. asseruit apertissime sequentia *Unser Gottshaus* (erat enim Isenburgicus tunc Commendator S. Maximini) *zu S. Maximin ist von vndenklichen zeiten her se vnd allwege für ein Prelatur vnd inuerleibt gelidte des Heiligen Römischen Reichs/ vnd sonderlich zu der zeit/ vnd auch vor etlichen hundert Jahren vor der zeit/ daruon der Procurator General meldung thut/ vnnnd noch heutiges tags von menniglichen/ vnd zuuorab der Römischen Kaysertlicher Mayestat gehalten wird. Dann vnleugbar wahr ist/ das Ihr Mayestat selbst Unser Vorfahren vnd auch vns bey zeit vnserer Regierung/ als einen Standt des Reichs von wegen vnser Gottshaus zu denen gemeinen Reichsversamblungen beschriben. Das sie vnd wir auch mit allen Reichs Steuern (die wir auch müssen erlegen vnd bezahlen) respectiue angekschlagen vnd beladen worden: wie dan auch Ihre Mayestat zu ihrer jüngsten Kriegsvbung vnnnd volberichter expedition/ wieder derselben Rebellen vnd vngehorsame/ von vns als diser zeit Commendatarien jetzt gemelter des Reichs Prelatur zu S. Maximin/ huff vnd Steuer begern/ vnd erfordern lassen/ darin wir vns anch gehorsamblich erzeigt haben/ also/ das Ihre Mayestat selbst vns für eine Prelatur des Reichs erkandt. id est,*

Nostrum

Nostrum Monasterium S. Maximini ab omni & immemoriali tempore fuit Pralatura, & S. R. I. incorporatum membrum, & precipue illo tempore, & etiam centenis aliquot annis ante illud tempus, cuius Procurator Generalis meminit, atque etiam hodie ab unoquoque, & ante omnes à sacra ipsa Casarea Maiestate nostros antecessores, Pralatos S. Maximini, imò etiam nos, dum eam Pralaturam habemus, tanquam Statum & membrum Imperij, propter Monasterium S. Maximini ad Imperialia Comitissa seu Diatas euocatos. Item Antecessores nostros S. Maximini Pralatos, & nos ipsos etiam ad omnia Imperij subsidia & contributiones (quas etiam debuimus exhibere & soluere) respectiue fuisse sollicitatos & oneratos: prout etiam sua Maestas in nupera sua expeditione & bello contra rebelles Imperij suscepto à nobis, tanquam hoc tempore prafate Pralatura S. Maximini Commendatario, auxilium & subsidium exigi & peti fecit. Qua in re nos etiam paruimus, ita ut ipsamet Casarea Maestas nos pro Imperij Pralato agnoscat. Ita ex scriptum ex Originali, quod adhuc exhiberi potest.

Idem Isenburg in aliis, quarum item Originale exhiberi potest ex Archiuio Luxemburgensi, sic loquitur ad Imperij Status, sacramque Casaream Maiestatem in Comitiss Augustanis Anno MDL. etiam tum, cum iam lis coepisset in Camera Spirensi ratione Exemptionis Monasterii inter Fiscalem & eundem Isenburgicum: Das vnlaugbahr war ist/wie dan der augenschein solches klarlich aufweiset/das dieselbige Abtey S. Maximin in der vorstat Trier gelegen/je vnnd allewege ein Pralatur des Heiligen Römischen Reichs gewesen/demselbigen zc. mit sondermassen zugethan/vnd von vnuerdencklichen Jahren in des H. Röm. Reichs Matriculen begriffen/in allen des H. R. Reichs Collecten vnd anschlügen seine besundere Tax vnd anlag gehabt/wie auch durch die gewesen Pralaten zur zeit selbst entricht/zc. Die Pralaten zu S. Maximin seind auch zu allen Reichs versamblungen beschriben/wie sie noch heutiges tags beschriben werden. Es haben auch die Römische Kaysertliche Mayestat den Pralaten zu S. Maximin/als einen Pralaten des Reichs/in der nechst vergangener expedition wieder Ihrer Mayestat wiederwertigen vnnd Rebellen grübe/zu erleichterung des Kriegs kostens/wie dann andere gehorsame Reichs-Stände auch gethan: erfordert zu steur zu kommen/das auch als gehorsamlich geschehen/zc. Die Abtey ist ein Pralatur des H. R. Reichs/vnnd haben die gewesen Abbt ihre Regalia bisshero alweg vom H. R. Reich empfanglichen herbracht/vnd in temporalibus niemand dann einen Römischen Kaysen vnd das Heilig Römisch Reich erkennt. Item die Regierenden Pralaten daselbst in jederzeit die Päpstliche Heiligkeit in geistlichen/vnd weltlichen sachen allein die Kaysertliche Mayestat vnd das Heilig Reich für ihr Oberkeit ratione subiectionis bisshoff zeit vnserer ankunfft erkennt haben. Id est, Verum est ita vt negari non possit, sicut ad oculum clarè patet, quòd eadem Abbatia S. Maximini, quæ sita est in suburbio Treutorum, fuerit semper & omni modo Pralatura S. R. Imperij, eique singulari modo affecta, & ab immemorialibus annis in S. R. Imperij matriculis comprehensa, in omnibus S. Rom. Imp. collectis & indictionibus suam peculiarem taxam & contributionem habuerit, quam etiam omnes pro tempore Pralati penderunt, &c. Insuper Pralati S. Maximini ad omnes Imperij conuentus & comitia conscripti fuerunt, sicut etiamnum hodie conscribuntur. Ad hæc sacra Casarea Maestas Pralatum S. Maximini tanquam Pralatum Imperij in proximè elapsa expeditione, contra Maiestatis sua Aduersarios & Rebelles sollicitauit, quo ad bellicorum sumptuum subleuationem, prout & circa alios obedientes Imperij Status factum est: petiuit vt subsidio venirent, prout etiam obsequiose & obedienter à Pralatis factum est, &c. Abbatia est Pralatura S. R. I. & quotquot fuerunt Abbates, sua Regalia omni tempore vsque modo à S. R. I. acceperunt, neminemque in temporalibus quam Rom. Imperatorem & S. R. Imperium recognouerunt. Item Pralati ratione subiectionis neminem agnoue-

runt,

runt, quàm in spiritualibus Summum Pontificem, & in temporalibus solùm suam
Cæsaream Maiestatem & Imperium &c.

Idem Ilenburg in alijs, quæ exhiberi possunt, sic loquitur ad Cæs. Maiestatem
 de Monasterio S. Maximini: Das löblich Gottshaus S. Martini S. Benedicten
 Ordens/ Ewer Käyserlichen Mayestät vnnnd dem Heiligen Reich ohne allen mittel/ als
 ein furnemlichs gliedi desselbigen in weltlichen sachen zugethan vnd vnderworfen. Id est,
*Laudabile Monasterium S. Maximini, Ordinis S. Benedicti, Vestra Cæsarea Maiesta-
 ti & sacro imperio sine omni medio tanquam insigne membrum eiusdem in tempora-
 libus obnoxium & subiectum.*

Idem denique iterum Ilenburg in alijs ex Sarburg ad Præfectum S. Maxi-
 mini præfatum D. Buchel de Anno MDXLVIII. Febr. XII hæc habet: Die vn-
 leugbare warheit ist/ darzu im sacht der notturfft wol zu beweisen/ das ein Abt zu S. Ma-
 ximin sampf seinem Gottshaus/ sonder mittel dem Heiligen Römischen Reich angehörig.
 Id est, *irrefragabilis veritas est, casu quo opus, facile probanda, quòd Abbas S. Maxi-
 mini, unà cum suo Monasterio, sine medio ad S. Rom. Imperium pertineat.* Sic ille
 iteratò & sæpius eò maiori veritatis testimonio, quò magis eum Iura S. Maxi-
 mini sciuisse credendum est, vt pote S. Maximini Commendatorem Prælatum,
 & eiusdem Monasterii Coadiutorem.

CONCLUSIO.

Ex dictis vtraque sectione huius capituli euidenter cuius æquo lectori inno-
 tescit, Abbatem & Monasterium S. Maximini eiusque Statum S. Rom. Imperio
 immediatè subijci, non solùm vi probationis à tot instrumentis, documentis,
 rebus Iudicatis; verum etiam ex omnibus, quæ excogitari queant, immediati
 Status proprietatibus ac notis, ex ipsis Archiepiscoporum agnitionibus &
 confessionibus, ac denique ex postrema illa Imperatoris Maiestatis iudicatio-
 ne ac sententia, quam anno MDCXXVI. in Aulico suo Consistorio, rebus
 omnibus seriò ac sollicitè examinatis & discussis, tanta solemnitate tulit.

CAPVT SECVNDVM.

*Monasterium S. Maximini immediatè Ecclesiasticæ Pon-
 tificis Maximi Iurisdictioni subiectum esse.*

EGAT hoc Scriptor anonymus initio libelli famosi, & quidem
 omnium mortalium primus, quod sciamus, hoc ita palàm &
 publicè negare est ausus, poterat proinde dictum illius contem-
 ni tanquam musæ alicuius circa summi Pontificis tiam vo-
 litantis susurrus. Ne tamen posteritati, & minùs in rebus nostris
 informatis relinquatur aliqua impressio veritati contraria, pau-
 cula adferemus huic veritati notissimæ confirmandæ opportuna. Futile au-
 tem, quo anonymus ille vtitur argumentum, parte secunda dissipabitur.

SECTIO I.

*In primo suo exordio Monasterium hoc fuit sub Summo
 Pontifice immediatè.*

CVM piissimus Imperator Constantinus Magnus conderet Imperiale no-
 strum Monasterium, voluit illud in Ecclesiasticis S. S. Apostolicæ, & quæ ac
 in temporalibus Imperio immediatè subesse. Id ita gestum esse, luculentè

declaravit S. Henricus ante sexcentos & plures annos, dum in Diplomate Triburiensi, quod habes sub Num. 20. agens de hoc Monasterio dicit: *Apostolicam Sedem, cui idem locus sacratissimus sub antiquis temporibus Constantini Imperatoris & Helenæ Matris illius addictus esse dignoscitur, fiducialiter appellant.* Et verò, cum certum sit, hoc & superioribus sæculis dictum sacrum locum ita semper exemptum fuisse, & Pontifices omnes, qui de præfata exemptione loquuntur, eam ante multa sæcula factam supponant, nec vlla de contrario extet memoria, iudicium aut monumentum, pro certo habendum est, exemptionem præfati sacri loci, cum ipso initium omninò cepisse, & hoc Abbas Sancti Maximini in antiquissima possessione constitutus semper tuebitur, donec aliud probetur, quod nemo adhuc non modò præstitit, sed nec tentavit quidem.

SECTIO II.

Probatur eadem Exemptio ex Pontificum & Imperatorum Rescriptis.

Exemptionem prædictam Bullis suis plurimi Pontifices ab omni memoria confirmarunt & stabiliuerunt.

Gregorius II. in Bulla, quam vide sub Num. 2. vbi postquam confirmasset liberam potestatem per præcedentia sæcula exercitam in Electione Abbatis, sic alloquitur Abbatem S. Maximini Basinum. *Nec aliqua cuiuslibet dignitatis persona infra Monasterium, nisi à te, aliove Abbate tuo successore vocatus, quidquam pro suo libitu ordinare, vel temere exercere præsumat. Præterea Apostolica nostra auctoritate omnimodis interdiciamus, ne cui vnquam Ecclesia vel Sedi cum cambio aut aliquo ingenio subdatur, sed tali immunitate & libertate, quali Regalia loca vtuntur, inoffensè & perpetualiter gaudeat.*

Agapetus II. qui vehementer defendit antiquissima Monasterij iura, omniq̃ue modo inhihet & prohibet, ne Ruopertus Archiepiscopus Treuirensis, vel vlli eius Successores, Ecclesiæ Treuirensi conentur subdere Monasterium; id enim vt idem ait Pontifex, iniustè conabatur Ruopertus, sicut & ducentis postea annis, Albero idem conatus est; proinde antiquo Agapeti rescripto, reprimendus ab iniusto conatu, sicut & Antecessor eius litteras Agapeti habes sub Num. 10.

Ioannes XIII. qui in suis Romanis de anno DCCCCLXVII. vbi potestatem Religiosorum circa liberam electionem Abbatis confirmasset, idem statuit quod supra S. Gregorius posuerat, *ne cui vnquam Ecclesia vel Sedi &c. sed tali libertate & immunitate, sicut Prumiense Monasterium inoffensè & perpetualiter fruatur.* Erat autem tunc Prumiensis Monasterij fundatio adhuc in recenti memoria hominum, vt pote facta à Pipino Caroli M. Patre; proinde nemini ignotum erat Prumiam immediatè subesse Regibus & Imperatoribus in Temporalibus, Romano Pontifici in Spiritualibus. Itaque vt omnes præsertim antiquitatum minus scientes, rite intelligerent, quale sit Monasterium S. Maximini, adhibetur exemplum Prumiensis Monasterij, litteras Ioannis XIII. habes sub Num. 14.

Ioannes XV. qui in litteris Romanis indictionis XV. sub Num. 17. eadem verba habet, quæ S. Gregorius & Ioannes XIII. posteriora tamen non nihil sic variat, *Sed tali libertate & immunitate sicut Prumiense Monasterium, ceteraque Regalia loca inoffensè & perpetualiter fruatur.*

S. Leo IX. qui in litteris de Anno MLI. postquam prolixè stabiliuisset iura

& possessiones Monasterij, vult omnia à se præcepta seruari; *iuxta id, quod S. Apostolica Sedi iure subiectum esse debet, & sub mundiburdis Regum & Imperatorum constat.* sub Num. 23.

Innocentius II. qui in Romanis de anno MCXL. confirmaturus priuilegia Maximianorum dicit, *se concedere, vt Ecclesia & Venerabilia loca, maximè quæ ad speciale ius & singularem proprietatem S. R. I. spectant, specialioris prærogatiuæ fortiantur honorem, & Apostolica authoritatis munimine roborentur. Quæ nobrem &c.* Deinceps enim bona S. Maximini recenset, eaque cum Monasterio sub Apostolica Sedis tutela & protectione suscipit & priuilegio communit. Mox addit eadem propè verba, quæ supra Gregorius & Ioannes vterque posuerant, hæc videlicet, *idem locus nulli vnquam sedi vel Ecclesie subdatur, sed sub S. R. Ecclesie iure & Patrocinio & Imperatorum mundiburdis seu tuitione consistens ea libertate & immunitate fruatur, quam idem Monasterium à S. Pontificibus & Imperatoribus nescitur habuisse &c.* Bullam habes sub Nu. 33.

Alij deinde Pontifices, qui in terminis habent hæc verba, *Monasterij S. Maximini Romanæ Ecclesie immediatè subiecti*, vt expressè habent Romanæ litteræ Nicolai V. de anno MCCCCLII. prid. Idib. Octobris, in quibus quartò id habetur, variata nonnihilo phrasi in hæc verba, *Monasterium S. Maximini extra muros Treuirenses ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinens.* Item eiusdem, aliæ Romanæ de anno MCCCCLXXIII. in quibus dicitur, *Abbas & Conuentus Monasterij S. Maximini extra muros Treuirenses Romana Ecclesie immediatè subiecti.* Idem habetur in alijs eiusdem de anno MCCCCLXXV. Idem habent Alexandri VI. Romanæ de anno MCCCXCIII. Item eiusdem Romanæ aliæ de anno MDII. Item Pij Quarti Romanæ de anno MDLXIV. & Pij V. de anno MDLXX. Item Leonis X. de anno MDXIV. Item Clementis VIII. de anno MDXV. Item Gregorij XIII. plures Romanæ de anno MDLXXXI, in quibus habetur, *Monasterium S. Maximini Sedi Apostolica immediatè subiectum, prope & extra muros Treuirenses.* Item Romanæ Gregorij XV. de anno MDCXXI. in quibus ait. *Ceterum istud Christianæ penitentia ac sanctimoniæ domicilium, Sedi Apostolica immediatè subiectum, patrocinio nostro semper tuebimur.* Summa, posterioribus sæculis plurimæ sunt tales litteræ sub hac clausula: *immediatè & sine medio*, in qualibet noui Abbatis electi confirmatione à Pontificibus expeditæ, quarum exemplaria sub N. 58. habes, in quibus præfatum Monasterium semper dicitur immediatè S. Sedi subiectum, atque eiusdem Abbati electo, vt tali, à Pontifice Max. confirmatio conceditur.

Pontificibus Summis magno numero ad stipulantur Imperatores, qui in Rescriptis suis ea de re amplissimè testantur, vt supra copiosè ex eorummet verbis ostensum est.

SECTIO III.

Certissimis Indicijs & notis eadem exemptio demonstratur.

MAnifestè quidem per supraddicta & sufficientissimè probata est omni-modi Monasterij S. Maximini in Ecclesiasticis exemptio & immediata S. Sedi subiectio; sed & insuper ex vsu ipso perpetuo, & ab omni memoria exercita praxi Ecclesiæ euincitur, per sequentes notas & indicia.

Primò, quia quoties nouū Abbatem in dicto Monasterio eligi contingit secū

dum

dum Regulam S. Benedicti, & antiquo vsitato mote, Electus à Summo Pontifice, non autem ab Archiepiscopo Treuirensi confirmationem petere tenetur.

Quam confirmationem quoque S. Sedes cum magna solemnitate, Electionis processu in Consistorio Cardinalium examinato & discusso, concedere est solita, expeditis eum in finem sex Bullis, quarum prima est Absolutionis, secunda Confirmationis, vtraque ad Electum directa, tertia verò ad Conuentum, quarta ad Vasallos Maximinianos, vt eundem Electum pro Prælato & Domino respectiue agnoscant & colant. quinta ad Imperatorem, vt Abbatem ac Iura Monasterij tueri ac protegere velit: ex quo etiam probatur & confirmatur ea, quam præcedenti capite demonstrauius immediata subiectio sæcularis respectu Imperatoris & Imperij. Sexta ad Electum, qua illi fit potestas accipiendi benedictionem à quocunque voluerit Catholico Antistite gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente. Quarum omnium Bullarum formulam & exemplar habes sub Num. 58. & innumeras eiusmodi in singulis Abbatum Confirmationibus concessas, continet Archiuum nostrum.

Hinc autem euidenter probari, Abbatem esse immediatè S. Sedi Apostolicæ subiectum, & ab omni Episcoporum Iurisdictione plenè exemptum, Iure notissimum est, quo passim statuitur Abbates Electos, exemptos à S. Sede Apostolica, non exemptos ab Episcopis quibus subsunt confirmari. *Textus & gl. in c. Si Abbatem. c. cupientes. de Electione in 6. c. Nihil. c. Caterum. c. cum Monasterium. & ibi Panorm. n. 1. & 3. de Electione. Textus & gl. in Can. hoc tantum 18. q. 2. c. cum olim de Maiorit. & obed. & ibi Panormit. c. Venerabilem. de Electione. & communiter DD. Syluester v. Abbas. Petrus Baysius in directorio Elect. cap. 23. nu. 3. & 5. Suarez Tr. 8. de Religione lib. 2. cap. 5. num. 25. cum alijs pluribus. Layman lib. 5. Tr. 9. cap. 13. §. vlt.*

Secundò, quia Abbas in actu benedictionis siue consecrationis Iuramentum solemnè edit, quo S. Sedi Apostolicæ fidelitatem promittit: quod manu sua subscriptum, mox ad S. Sedem transmittere tenetur, quod est sub Num. 19. Cuius iuramenti formula penè ad verbum conuenit cum ea, quam Gregorius Papa III. præscripsit & corpori Iuris Canonici est inserta c. Ego N. de Iureiurando. Cuiusmodi Iuramentum præstari ab Episcopis & Abbatibus Exemptis dumtaxat Ius & DD. docent. *c. dilecti, de Mator. & obedient. Panormit. in c. Ego N. Episcopus. de Iureiurando.*

Tertiò eandem benedictionem siue consecrationem Abbas Electus, non ab Archiepiscopo Diocæsano, sed à quocunque voluerit Episcopo Catholico accipit, atque eum in finem Bullam expressam supra allegatam S. Sedes ei mittit. Si Abbas & Monasterium Diocæsano subesset, certè ab illo benedictionem petere de Iure teneretur. *cap. Statuimus, de supplenda negl. Prælatorum.*

Vnde factum, vt cum Anno MDLXV. ad benedicendum Abbatem Petrum, Gregorius Episcopus Azotensis Archiepiscopi Treuirensis Suffraganeus, à Conuentu Maximiniano inuitatus fuisset, & rumor spargeretur actum benedictionis ex commissione Archiepiscopi ab illo perfici, deinde verò à Priore & Conuentu immutatio aliqua formulæ Iuramenti obseruata fuisset, solemnibus protestationibus prædictus Abbas, Prior & Conuentus, eorumque Officiatus sese opposuerint, quarum exemplum habes sub Num. 60. è quibus intelliges quibus artibus iam olim Iuribus Monasterij insidiatum fuerit.

Denique hinc quoque Monasterij exemptio probatur, quod Archiepiscopus nullum omnino Iurisdictionis actum in illo vnquam exercuerit; vnde si quando religioso Conuentui utilis vel necessaria aliqua visitatio est visa, eam

nunquam peregit Archiepiscopus, sed Legati Apostolici, uti recenti memoria est factum Anno MDCX. per Attilium Amalthæum Archiepiscopum Athenarum, & Anno MDCXXI. per Antonium Albergatum Vigiliarum Archiepiscopum.

Episcopos autem, & multò magis Archiepiscopos Monasteria sibi subiecta certis casibus & temporibus visitare posse, ut cum Abbas officio suo deesset ex Concilio Tridentino notum est, & passim tradunt DD. Panormit. in cap. Pastoralium, num. 6. de officio ordinarij.

Quæ omnia ita ab omni memoria usu perpetuo inuiolabiliter seruata, omnimodam Exemptionem Monasterij cuius æquo lectori clarè manifestant.

CAPVT TERTIVM.

Aduocatiam seu Protectionem Monasterij S. Maximini esse Ducum Luxemburgensium.

DE hoc capite tria nobis potissimum probanda sunt: primum, Protectionem seu Aduocatiam prædictam inde ab origine Comitum & Ducum Luxemburgensium, Augustæ eorum familiae semper, usque in hodiernum diem adhæsisse. Secundo, eam supremam ac vniuersalem fuisse, & ad quæuis dicti Monasterij bona extensam. Tertio hæreditario & successionis iure à maioribus ad posteros semper eam descendisse, quæ tria totidem Sectionibus persequar.

SECTIO I.

Enumerantur Comites & Duces Luxemburgenses S. Maximini Aduocati.

CVM nomine Comitum Luxemburgensium arcta etiam necessitudo & coniunctio illius cum S. Maximini Monasterio orta est.

Constat ex antiquis monumentis eo fere loco, ubi hodie Luxemburgum est, olim fuisse Castra Romanorum Lætorum Lingonum dicta, quæ deinde Lucilenburgum, corrupta voce vulgò nominata sunt; iis vicinam fuisse speculam dictam Lucilinburgh, ut quasi custodiam Lucilinburgi, quæ structa fuit in eodem omnino loco, ubi hodie veteris arcis ruinae spectantur. Carolus Martellus illustrissima Arduennatis sanguinis propago, Anno Christi DCCXXI. Witmaris Ecclesiam (hodie Weimerskirchen Luxemburgo omnino vicinam) cum Lucilinburgo & Lucilinburghut (quorum ruinae infra fines Parochiæ Witmaris Ecclesiæ continebantur) tum & Petrifolam (hodie Steinsel) & Cumiciacum donauit Monasterio S. Maximini, ob miraculosè sanitatem sibi à S. Maximino restitutam, ut habetur in vita S. Maximini n. 12. à Lupo ad Waldonem Abbatem conscripta, qui annis fere centum post hanc donationem vixit. Vide etiam Baronium, ad A. 741. n. 15.

Sigefridus Comes, cum latè in Regione Arduennate dominetur, atque Ditioni suæ opportunum animaduerneret Lucilinburgum, vna cum specula in rupe inaccessa quondam constructa circa Annum DCCCCLXIII. vtrumque

vna cum vicino agro pridem à Carolo Martello donatum, ab Abbate Wickero & Maximinianis acquisiuit, bonis suis in Viulna (hodie Feulen) in Comitatu Arduennate in commutationem datis, prædictumque Castellum autoritate Regali in Comitatum erexit, & se suosque Comites Lucilinburgenses exinde dixit, autorizante omnia S. Brunone Archiepiscopo Colonienfi, & Ottonis Magni nomine Lothariense Regnum administrante. Permutationis istius instrumentum, etiamnum in originali exstat.

Fecit hæc permutatio & Sigefridi in primis virtus, vt non modò tellus & solum Maximinianum, sed & simul singularis & hæreditaria defendendi Maximinianos voluntas, in Luxemburgenses Principes Sigefridi posteros, cum Luxemburgo migrasse videretur, nam exinde supremam Aduocatiam Monasterij, nulli nisi Luxemburgenses Comites & Duces obtinuere, quamuis etiam nonnullos Sigefridi auos, & ascendentes ac propinquos eadem Aduocata insignitos fuisse, non obscuris argumentis doceri possit.

Sigefridum porro primum Luxemburgensem Comitem fuisse Aduocatum S. Maximini, patet, primò Ex donatione Vodæ Comitissæ, Vxoris Gozilini *ex nobilissimis Regni Lotharij*, quæ dedit sua bona S. Maximino *in Frisingen, Aspet, Emringen, Filsdorff*, pagis circa Luxemburgum anno DCCCCLXIII. cui donationi primus inter Aduocatos & Saleburgiones simul apponitur Sigefridus Comes ante Richuinum Comitem, & Hildradum notissimum ex plurimis instrumentis Monasterij Aduocatum, vtique tanquam Aduocatus supremus & Princeps, ipsum originale Vodæ Comitissæ exhiberi potest.

Patet secundò ex donatione Egberti Archiepiscopi facta S. Paulino anno DCCCCLXXXI. Treuiris, quam inter cæteros qui interfuerunt, subsignauit etiam Sigefridus sic enim ibi habetur. *Signum Luzonij Præpositi & S. Theodoricæ Comitissæ, &c. S. Sigefridi Comitis & rerum S. Maximini Aduocati, S. Ottonis &c.*

Fuit & ea causa haud dubiè, tanquam peculiariter deuotus S. Maximino prædictus Sigefridus in eiusdem sancti templo cum Vxore Hattwige ante altare S. Clementis sepultus, cum inscriptione, quæ etiam hodie exstat, & nuper in reparatione Ecclesiæ sepulchro eius aperto, geminæ prægrandes in Sarcophago repertæ sunt claues, quibus peritiores Aduocatiam geminam, quam habuit, tam in Monasterio Maximiniano, quàm in Epternacensi, significatam volebant, iuxta ea quæ de clauè & similibus habentur in Iure.

Senescente Sigefrido, vna etiam Henricus seu Hezelo Sigifridi natu maior cognomento SENIOR, qui postmodum factus est Dux Bauariæ, Maximinianam Aduocatiam, tanquam Comes Luxemburgensis, siue eius primus hæres administrauit, vt manifestè liquet ex donatione Berthæ Comitissæ, Vxoris Wolmari Comitis, quæ S. Maximino, anno Christi DCCCCXCVI. dedit *Mutfurdt*, duabus horis pagum distantem Luxemburgo ad Siram, in qua dicit Folmarus Abbas, *omni a gessimus Comitis Henrici, nostri Aduocati consilio & instinctu*, neque enim eo anno, nisi Comes Arduennæ erat, vt patet ex donatione Sigifridi parentis, qui prædia sua in villa Mersch, quæ tribus horis Luxemburgo distat, ad Alizonciam S. Maximino dedit DCCCCXCIII. Postea autem demum anno MIII. iuxta authorem vitæ S. Meinuerici apud Christophorum Brouerum, *num. 14. in Syderibus Germ.* iuxta Andræam Brunnerum verò *Boicorum Annalium libro 3. in fine* anno MV. die S. Benedicti, Dux Bauariæ à Sancto Henrico Imp. Sororio suo nominatus est. Donatio Berthæ, sicut & Sigifridi litteræ, testes præcedentium in Originalibus exhiberi possunt, sicut etiam Originales Henrici III. Imperatoris de anno MDVI. sub Num. 24. quibus Aduocatiam S. Ma-

ximini regulat, eiusque iura exponit Giselberto Comiti Luxemburgensi, Monasterij itidem Aduocato Henrici Aduocati ex fratre Friderico Nepoti, iuxta normam & iura, quibus in Aduocatia eadem vsus fuerat prædictus Henricus cognomento SENIOR. Vide Andream du Chesne, Christianissimi Regis Historiographum, qui prædicta accuratè adnotauit in libro, quem de Historia Luxemburgensi ad Cardinalem Richelieu nuper scripsit. *C. 1. pag. 8. & in probationibus Cap. 2. pag. 9.*

Henricus, Sigifridi Primi Comitis Luxemburgensis ex Friderico filio nepos, natuque maior Friderici, cognomento IUNIOR, defuncto Henrico Patruo (qui & Senior ab historicis dicitur) in Aduocatia S. Maximini successit, namque Fridericus, Parens Henrici IUNIORIS obierat ante mortem Henrici SENIORIS Fratris sui natu maioris, ut liquet ex historicis, qui post annum MVII. nullam amplius faciunt mentionem Friderici, plurimam autem Henrici SENIORIS.

Henrici IUNIORIS Aduocatia Maximiniana verificatur ex præfatis litteris Henrici III. Imp. de anno MLVI. in quibus ad preces Giselberti Comitis Luxemburgensis Maximiniani Aduocati, Aduocatiæ Maximinianæ iura regulat & constituit, iuxta normam, qua Henricus SENIOR & Henricus IUNIOR Luxemburgenses Principes eam obtinuerant, uti videre est sub N. 24.

Item ex litteris S. Popponis Abbatis Maximiniani, in quibus Poppo vna cum Henrico Duce (Ducatu enim Bauariæ ab Imperator donatus fuerat) Monasterij S. Maximini Aduocato, Billacum (hodie Wasserbillig) oppidum tum ad S. Maximinum spectans, ad confluentes Suræ & Mosellæ, quatuor horarum spatium distans Luxemburgo, in ordinem redegit, legesque illi dedit. Huius quoque chartæ originale exhiberi potest. Fuit hic Henricus sepultus ad S. Maximinum iuxta Sigifridum, maioresque suos Luxemburgenses Principes, deditque Maximiniani pro animæ refrigerio *Luzelfirchen & Schittringen* pagos non procul Luxemburgo distans, ut habet vetus Menologium mortuale Maximinianum, ante annos D. circiter conscriptum. Vide etiam de Aduocatia huius Henrici Andream du Chesne in historia Luxemb. *c. 2. pag. 14. & 15. & in probationibus. c. 3. pag. 17. & c. 4. p. 26. circa finem cit.*

Giselbertus Comes Luxemburgensis & Salmensis Sigifridi nepos, Friderici filius Henrico IUNIORI fratri successit, is suæ Aduocatiæ iura cum Monasterij Juribus confusa, in præsentia plurimorum Principum ab Imperatore liquidari curauit, ut patet ex superius citato Henrici NICRI, seu III. Imp. diplomate Refert Richardus Wasseburg, Archidiaconus Virdunensis, *Tomo 1. Annal. suorum in vita S. Richarij fol. 218* quod cum Lithardus Ottonis III. Imperatoris propinquus, ex Comite de Longui Monachus, ad S. Vitonum Virduni in S. Maximini Monasterio defunctus, ibidem esset sepultus, per Giselbertum Comitem Luxemburgensem Aduocatum Maximinianum, fuisse deinde exhumatum, & Vitoniani restitutum S. Richario, Abbate S. Vitoni cum repente. Giselbertus creditur ad S. Maximinum iuxta maiores suos sepultus, dedit eidem Monasterio Swepsingen & Lezenich pagos Luxemburgenses, ut notat præfatum vetus Necrologium, seu mortuale Maximinianum ad XIX. Kal. Sept. Vide Andream du Chesne in historia Luxemburgensi, *c. 4. pag. 24. & 25.*

Conradus Comes Luxemburgensis eius nominis I. Giselberto Patri in Aduocatia successit, id probatur ex litteris Henrici IV. Imp. de anno MLXV. quibus annitente & summopere petente Conrado Aduocati iura in Monaste-

rium, in amplissimo Imperij Principum confessu, Treuiris declarata iterum & & roborata sunt. Bellum etiam & similitates, quas cum Archiepiscopo Treurense Euerhardo, suscepit Conradus, partim Maximinianorum causa suscepisse videtur, quando Theodoricus Abbas orta seditione inter Maximinianos & Archiepiscopales, milite Monasterium muniuit, vt patet ex litteris Theodorici, quas vide sub N. 28.

Henricus, Conrado patri defuncto successit, hoc quoque mortuo, Wilhelmus frater Henrici ex eodem parente Conrado natus minor Comes Luxemburgensis & Aduocatus S. Maximini fuit. omnia probantur ex litteris Moguntinis Henrici V. Imperatoris, seu IUNIORIS de Anno MCVII. Itemque alijs eiusdem Imperatoris Spirensibus de Anno MCXII. in quibus late iura Aduocatorum explicantur. Quas vide Nu. 30. & Andræam in *historia Luxemburgensi* c. 6. pag. 31.

Conradus II. Comes Luxemburgensis Wilhelmo patri, in Aduocatia successit, probatur ex litteris ipsius Conradi de anno MCXXXV. quibus iura Aduocatorum S. Maximini, tanquam supremus Aduocatus, & à Regia manu bannum habens, vt de Wilhelmo eius patre loquitur Henricus Imperator in citatis litteris Conradi II. litteras habes sub Num. 32. Vide Historiographum Franciæ Andræam in *hist. Luxemb. cap. 6. pag. 31. & in probat. c. 7. pag. 35.*

Henricus Comes Luxemburgensis & Namurcensis vulgò Cæcus, post Conradum vna cum Comitatu Luxemburgensi, Aduocatiâ supradictam iure hæreditario acquisiuit. Mortuo enim dicto Conrado II. sine liberis, Comitatus ad Henrici Matrem Ermesindam deuolutus erat, quod Ermesinda filia esset Conradi primi Comitis ac Wilhelmi soror, ac Gerardo Comiti Namurcensi Henrici patri nupta.

Hoc tempore Albero Archiepiscopus Treurense Abbatiam conatus est Ecclesiæ suæ subijcere, vt suo loco dicitur.

Probare autem Aduocatiâ Henrici, superuacaneum est, cum & ipse auctor Libelli passim eam agnoscat, atque etiam documenta proferat, quæ eundem Henricum ab Imperatore Aduocatiâ recepisse narrant, vt videre est in Conrardino, in libello producto sub lit. V.

Henrico Cæco, qui adhuc anno MCLXXXVIII. viuebat, in Aduocatia successit tertia Luxemburgensium stirps, ex Limburgensibus & Arlunensibus profecta. Nam cum Henrico nisi vnica fuisset Filia, Ermesinda itidem, vt auia nominata, eaque desponsata primis nuptijs Theobaldi I. Barrensi Comiti, nullam protulisset Prolem, nisi Filiam nomine Isabellam nuptam Walramo Limburgensi IUNIORI, Walrami SENIORIS Limburgensis filio tandem prædicta Ermesinda mortuo Theobaldo anno MCCXIV. nupta est Walramo SENIORI Comiti, tum Arlunensi, postea etiam Duci Limburgensi. Vnde ad Limburgenses in qualitate Comitum Luxemburgensium deuoluta est Aduocatia, & quidem ex contractu nuptiali anno MCCXIV. celebrato, non ad posteros, qui ex Isabella filia Ermesindis prognati erant, sed ad posteros, qui ex Henrico Walrami SENIORIS & Ermesindis filio prognati erant. Vide Andræam in *Historia Luxemb. & Limb. hæc pluribus deducentem.* Walramus II. igitur cum Vxore Monasterij Aduocatiâ habuit, ab anno MCCXIV. vsque ad annum MCCXLVI. quo mortuus est.

Henricus Comes Luxemburgensis cognomento MAGNVS & Blondellus successit Walramo Patri in Aduocatia pro vt probatur ex instrumento, quo tanquam Aduocatus Monasterij, fecit dominos de VISBACH iuri Patrona-

tus Ecclesiæ de VISBACH, quod vsurpauerant, cedere, illudque Monasterio restituere. Ipsum Originale de anno MCCLV. exhiberi potest.

Henricus II. prædicti Henrici BLONDELLI filius, & Comes Luxemburgensis patri successit, cui, tanquam Aduocato commisit S. Maximini Monasterium *in omnibus iuribus & libertatibus suis, quoad homines & bona attinentes eidem Monasterio iuxta priuilegiorum suorum tenorem ipsis à Romanis imperatoribus & Regibus indultorum, auctoritate Regia tuendum, protegendum & defendendum.* Rudolphus I. Habsburgicus Imperator litteris cam in rem expeditis Hagenæ, anno MCCLXXVI. quas habes sub Num. 37.

Henricus cognomento IVSTVS, ex Luxemburgensi Comite deinde Imperator, eius nominis SEPTIMVS, successit Henrico II. patri, hic in litteris Mediolani datis, anno MCCCXI. ad Henricum Dapiferum, ad Præpositum Luxemburgensem, ad Præpositum Bidburgensem, & reliquos Officiatos Comitatus Luxemburgensis, mandat omnibus & cuilibet sub obtentu gratiæ suæ, firmiterque præcipit, vt Maximinianos in omnibus hominibus, redditibus & rebus vniuersis, defendant cum effectu, prout, & quando ab eis, vel eorum mandato, fuerint requisiti, *idque non solum nomine Prædecessorum suorum, Romanorum Regum & Imperatorum Fundatorum Ecclesiæ S. Maximini & Protectorum eiusdem, sed & progenitorum suorum Comitum Luxemburgensium, quibus vti superioribus Aduocatis, immineat ex debito dictam Ecclesiam defendere specialiter, & protegere ab omnibus molestiis & aduersitatibus.* Ita documenta Archiuij Monasterij, & ex mandato Friderici Comitis de SARWERDEN Luxemburgi Gubernatoris de anno MCCCCVIII. colligitur, illud habes sub Num. 44.

Ioannes Rex Bohemiæ & Comes Luxemburgensis post Henricum SEPTIMUM Patrem, Aduocatiam habuit.

Et post illum Wenceslaus, non autem Carolus filius Ioannis natu maior, qui postea factus Imperator, dictus est Carolus IV. nam testamento paterno de anno MCCCXL. Carolo cessit Bohemiam & Wenceslao Luxemburgum omnesque eius appendices & iura, adeoque & Aduocatiam Maximinianam, vt patet ex Caroli testamento, quod extat. Sed extant & litteræ Treuiris datæ anno MCCCLIV. quibus Carolus Imperator, fratri Wenceslao Comiti Luxemburgensi, aut cuicumque pro tempore existenti Comiti Luxemburgensi tanquam Aduocato Monasterium Maximinianum Regis & Imperatoris auctoritate protegendum & defendendum committit. Vide eas sub N. 38.

Wenceslaus alter, cognomento IGNAVVS, Caroli IV. filius, itidem Imperator Wenceslao patruo successit, & cum Comitatu Luxemburgensi (à Carolo patre Wenceslao patruo adhuc viuente in Ducatum erecto) Aduocatiam S. Maximini adiit, qui ternis litteris datis Luxemburgi anno MCCCLXXXIV. iura & priuilegia S. Maximini proteggit, defendit &c. vnaque etiam Protectoriales Caroli IV. ad Wenceslaum, vel quemcumque pro tempore Luxemburgensem Principem, tanquam Aduocatum Monasterij suis late inferit. Omnium litterarum Wenceslai IGNAVI copiam habes sub Nu. 41. & seqq.

Cum Wenceslao IGNAVO Ducatus Luxemburgensis iura, Jodocus Marchio Moraviæ, postea Imperator ex Joanne Henrico, Caroli IV. Fratre prognatus, velut ex æquo diuisit, ita volente ipso IGNAVO, qui Jodocum in socium hæreditatis vltro ascieuerat. Jodocus autem Ludouico Duci Aurelianensi, Caroli IV. Francorum Regis Fratri, vices suas commisit, vt absentis nomine Mamburnus Luxemburgenses regeret. Quocirca Jodocus & Ludouicus, quilibet suo modo Aduocatiam S. Maximini, velut sibi & principaliter, & vi-

cariè respectiuè competentem procurârunt. Exrant Protectoriales Aduocati Jodoci de anno MCCCXCIV. & Ludouici de anno MCCCCII. quæ exhiberi possunt. Sed & Fridericus Comes de SARWERDEN, sub hæc ipsa tempora, Mamburnus & Capitaneus Luxemburgensis, pro Maximinianis Defensoriales expediuit anno MCCCCVIII. habes sub Num. 44.

Elizabetha Gorlizia neptis Wenceslai JGNAVI ex fratre Joanne Duce Gorlizensi post illos habuit Ducatum Luxemburgensem & simul Aduocatiâ præfatam; & cum illa maritus eius Antonius Burgundus, Elisabethæ Defensoriales habes sub Numero 46. Antonius quoque tanquam Aduocatus multum in Monasterij negotijs laborauit, dum suffragiis dissidentes, Religiosi duos Abbates elegerunt, quorum vterque electionem suam vrgebat, quoad tandem, posita lite, nouis comitiis Lambertum à Saxenhausen, Prælatum nominarunt. Habentur Antonii Defensoriales, Luxemburgi datæ pro Monasterio ad Rupertum Comitem de Virneburg Luxemburgi Governatorem, de anno MCCCCXI. sicut & alia duo eius Rescripta in fauorem Monasterii de anno MCCCCXII.

Philippus Burgundus, cognomento BONVS, post Elizabetham & Antonium Burgundum, obtinuit Ducatum Luxemburgensem & Aduocatiâ: Illi Abbas S. Maximini tanquam primus Ecclesiastici status in Ducatu Luxemburgensi, Iudicij IV. Nou. anno MCCCCLXI. occurrit, eoque nomine iurauit. Ipse verò Philippus, anno sequenti MCCCCLXII. professus more Maiorum se Aduocatum S. Maximini, Defensoriales rescripsit. Eidem Philippo, omnibusque Ducibus Luxemburgensibus, præsentibus & futuris Maximianos, eorumque Monasterium, homines & res, Regia autoritate & Cæsarea defendendos, tanquam hæreditariis Aduocatis & perpetuis, commisit Fridericus III. Austriacus Imperator anno MCCCCLXII. litteras Imperatoris habes sub Num. 47.

Carolus cognomento AVDAX Philippi Boni filius & hæres, Ducatum & Aduocatiâ deinde habuit, cui Abbas Maximinianus iuramentum dixit Marchiæ in Famenâ anno MCCCCLXIII. Caroli Defensoriales Luxemburgi datæ anno MCCCCLXXIII. habes sub Numero 48. Idem Carolus anno MCCCCLXXIII. Imperatorem Fridericum eiusque filium Maxilianum Archiducem Regaliter & magnificè in Monasterio S. Maximini excepit. *Vide magnum Chronicon Belgicum, pag. 401. & seqq.* Carolus quoque, Aduerfus Archiepiscopum ad Palatiolum in fundo S. Maximini, & intra districtum suæ Aduocatiæ & Protectionis, moles inchoantem & Maximinianorum aliorumque piscationem impediendam, pro Maximinianis fortiter stetit iubens moles disijci &c. vt ex litteris, quas habes sub Num. 49. pluribus discas.

Maria deinde Caroli filia, eiusque maritus Maximilianus Austriacus Archidux, postea Imperator eius nominis Primus, Ducatum & Aduocatiâ hæreditario Iure habuerunt. Protectoriales Maximiliani & Philippi eius filij, mortua iam matre Maria habentur de Anno MCCCCLXXXVII. Brugis rescriptæ sub Numero quinquagesimo. Sed & alia plurima Maximiliani rescripta pro Monasterio asseruantur & extant, in quibus eminet illud, quod concessit postmodum Imperator, quo amplissimè iura omnia Monasterij confirmat & innouat, & expressis verbis mandat Duci Luxemburgensi præsentem & futuro, vt tanquam Aduocatus istius Cænobij Abbatem, Conuentum & Monasterium ac homines, bona, redditibus & iura ipsorum auctoritate Cæsarea protegat, defendat ac conseruet. Vide illud sub N 61.

Philippus Archidux, postea Rex Hispaniæ eius nominis Primus, cum Luxemburgo vnâ Aduocatiam adiuit, viuente etiamnum Patre Maximiliano Cæsare, præter superiores eius Defensionales cum Maximiliano communes, alias rescripsit Bruxellis anno MDIII.

Carolus Imperator eius nominis V. post Philippum patrem, Ducatum & Aduocatiam habuit etiam ad initia Regiminis, Bruxellis Protectoriales rescripsit anno MDXV. Inde sæpius pro Monasterij defensione rescripsit, vt pluribus Originalibus adhuc extantibus liquet. Philippo etiam Badensi Marchioni, Gubernatori Luxemburgensi Monasterij Defensionem commisit: Philippus Marchio Protectoriales anno MDXXI. expediuit, quas habes sub Numero 63. Quæ pro defensione Sancti Maximini præstiterit Carolus, pluribus vide supra cap. primo sect. prima. Sed & Belgij suprema Gubernatrix Maria Regina Hungariæ literis pluribus Monasterium ornauit. Vnas de anno MDL. & alias de eodem anno, ad Archiepiscopum Treuirensis habes sub Numero 70.

Philippus II. Rex Catholicus Carolo V. patri successit in Ducatu Luxemburgensi, itemque in Aduocatia Maximiniana, eius Protectoriales habes sub Num. 71. & 72. ex quibus sincera semper Luxemburgensium Principum mens in Maximinianos probatur. Extant & multarum aliarum in fauorem & defensionem Monasterij expeditarum originalia.

Certè Philippo debetur conseruatio Monasterij contra Ioannem à Petra Archiepiscopum, cum enim Ioannes Isenburgicus Monasterij Coadiutor euassisset, dataq; fide iurasset, se Monachum induere velle, & religionem in Monasterio profiteri, & si vnquam Coadiutoriam deponeret, eam in neminem alium transferre velle, sine Monachorum consensu: his non obstantibus, vt Monasterij gubernacula ad Archiepiscopos transferret, Religionem professus non est, sed Coadiutoriam etiam nomine facilius in Archiepiscopum postea electus est, quò magis Electores adnexam cupiebant Abbatiam Archiepiscopatus: Coadiutoriam autem mutatam in Commendæ speciem, reluctantis Monachis transtulit in Ioannem à Petra, suum in Archiepiscopatu successorem. Verùm Cordatissimus Rex Philippus, qui videbat hisce titulis, & collusionibus (vt vocabant) potiùs nihil quæri, quàm Iurium Monasterij euerfionem, adeò fortiter se conatibus Ioannis à Petra opposuit, vt à Commenda in perniciem Monasterij impetrata absistere debuerit. Vide Pactum Isenburgici sub Numero 69.

Philippo SECVNDO successit, primum eius filia Isabella & Albertus Archiduces & Supremi Belgarum Principes, tum filius Philippus Tertius, Philippo III, Philippus IV. filius, gloriosissimus Hispaniarum Rex & hodiernus Monasterij Aduocatus, cuius felicibus auspicijs pulsos à Philippo Christophoro Archiepiscopo Maximinianos, Christophorus Comes Embdanus & Ost-frisiæ Luxemburgi Gubernator, iubente Serenissimo Ferdinando Cardinale Infante Supremo Belgij Governatore, Regijs armis iter facientibus, Beata Virgine Annuntiata referante portas, nuperè XXVI. Martii anni MDCXXXV. reduxit. Philippi IV. Protectoriales habes sub Num. 83.

Ferdinandi II. Cæsaris, quibus eidem Philippo, tanquam hæreditario Aduocato Monasterii Protectionem commendat, litteras habes sub Numero 87.

Carolo V. Philippo II. III. & IV. regnantibus etiam Belgio adeoque Luxemburgo & Aduocatiæ Maximinianæ consequenter præfuerunt, primò

Margaretha Ducissa Parmensis Gubernatrix Belgij, cuius multa extant rescripta defensionalia Monasterij, duo apposita habes, vnum sub Numero 73. alterum sub Numero 74. Deinde Alberus Archidux initio Gubernator Belgij, mox etiam cum Isabella Infanta Hispaniarum Dominus & Princeps, adeoque Hereditarius S. Maximini Aduocatus, cuius, vt & Isabellæ defensionales habes sub Numero 78. Sicut & Cardinalis Infantis Ferdinandi hodie summa potestate & felicitate pro fratre Rege Belgium administrantis sub Num. 90. & Ferdinandi II. gloriosissimæ memoriæ Imperatoris ad Serenissimam Infantam Isabellam sub Num. 89.

Ex quibus omnibus luce clarius apparet, Principes Luxemburgenses omnes à primo vsque ad vltimum, & hodiernum fuisse Aduocatos & Protectores Maximinianos.

SECTIO II.

Aduocatia Ducum Luxemburgensium suprema est, & extendit se ad omnia Monasterij bona ubicunque sita.

NON restrictam vlllo modo, sed amplissimam fuisse præfatam Aduocati-
tiam pluribus rationibus ostenditur.

Primo, quia Luxemburgenses Principes olim soli *Aduocati*am seu Aduocatiæ bannum vt vocabant, à Regia manu suscipiebant, adeoque à Regibus & Imperatoribus Aduocatia inuestiebantur, tanquam beneficio Regio & Imperiali, vt de Giselferto Sigifridi primi Comitis Luxemburgensis nepote & Monasterij Aduocato, expressè habetur in litteris Henrici NIGRI Imp. de anno MLVI. vbi hæc habentur. *Aduocatus vero Giselfertus, qui in presentiarum est, alijsque Successores ipsius, qui Bannum à Regia manu susceperint, &c.* vide Diploma Num. 24. Idem habetur de Conrado Giselferti filio, Aduocato Monasterij, vt patet in litteris Henrici SENIORIS Imperatoris de anno MLXV. vbi hæc loquuntur: *Aduocatus verò Chonradus siue Successor ipsius, qui bannum à Regia manu habuerit.* Idem habetur de Guilhelmo Conradi filio & Monasterij Aduocato, vt patet ex litteris Henrici IUNIORIS Imp. de anno MCXII. in quibus dicitur, *Aduocatus verò VVilhelmus, qui in presentiarum est, &c.* planè vt supra in alijs, eas habes sub Num. 30. Idem habetur de Conrado II. Guilhelmi filio & Monasterij Aduocato, vt patet ex ipsiusmet Conradi litteris de anno MCXXXV. in quibus, tanquam Aduocatus Aduocatiæ suæ iura declaraturus, sic incipit. *Ego Conradus Comes de Luzelenburg, postquam prouidente Deo post discessum pijsissimi Genitoris nostri VVilhelmi Comitis, de manu Regia, quidquid iuris nostri est, cum omni integritate recepimus.* litteras vide sub Numero 32. Simili modo Henricus CÆCVS SEV NAMVRCENSIS, habuit Aduocatiæ ab Imperatore Conrado II. vt patet ex litteris præteritis, quas allegat Aduerfarius Scriptor in suo libello pagin. 164. Similiter & Rudolphus Primus Imp. commisit Aduocatiæ Henrico Secundo, Henrici BLONDELLI filio. Vide litteras Rudolphi sub Numero 37. Item Carolus Quartus Imperat. Wenceslao Duci primo Luxemburgensi sub Numero 38. & Fridericus IV. Imp. Philippo BONO Burgundo vt est sub Num. 47.

Et tamen omnes alij Aduocati, qui supremi non erant, neque Generales, sed particularium tantum Monasterij locorum Aduocati quales plures

etiamnum habet non à Rege vel Imperatore, sed ab ipso tantum Abbate Aduocatas accipiebant, ita vt posset Aduocatas illas dare, quibuscunque veller Abbas, easque tollere quibus veller, vt docent litteræ plurimæ. Vt Ottonis Magni de anno DCCCCLXX. datæ Rauennæ, in quibus habetur, *Decreuimus nostræ autoritatis præcepto, vt idem Abbas Thierfridus S. Maximini Præsul, eiusque Successores Aduocatas habeant quibus velint dandi, quibusque velint, tollendi potestatem, eas habes sub Num. 15.* Ottonis II. de anno DCCCCLXXIV. datæ Wormatiæ, in quibus habetur, *Abbas sibi que commissa congregatio, eorumque Successores potestatem habeant, Aduocatas Monasterij sui, cui velint dandi, cuique velint tollendi, vide illas sub Num. 16.*

Idem concedunt & decernunt Ottonis III. sub Num. 18. S. Henrici Imperatoris sub Num. 19. & aliæ eiusdem sub Num. 20. Conradi Salici sub Nu. 31. Caroli IV. sub Num. 40. Wenceslai, ac nouissimè Ferdinandi II. Cæsarij N 88.

Ex quibus infero Aduocatum eum seu Protectorem qui ab Imperatoribus ordinatur eorundem Imperatorum Ditionem territorijque latitudinem sequi, siue æquè latè patere & ad omnia loca tempore primæuæ Protectionis Imperatoribus subdita se extendere, vbi vbi illa sint, modò ad Monasterium pertinèat. Vide Martinum Magerum à Schönberg, de armata Aduocata, cap. 9. num. 808. & seqq.

Secundo, quia aliquando vna simul cum Abbate Luxemburgenfes Principes per Curtes & Villas Aduocatos particulares & inferiores constituiebant, vtique tanquam supremi. Sic enim loquitur Conradus II. Comes Luxemb. in litteris de anno MCXXXV. quibus ius Aduocatiæ suæ iudicialiter coram Abbate Gerardo & ministris explicat. *Per curtes verò Aduocatiæ Aduocati, qui de manu nostra Aduocatas tenent, non nisi ter in anno tantum placitare debent.* Itaque supremus Aduocatus de manu Regia bannum & Aduocatiam accipiebat; Inferiores verò Aduocati, volente & nominante eos Abbate, aliquando de manu Principis Luxemburgenfis, tanquam Aduocati supremi & vices Imperatoris referentis. Nunc iuxta Priuilegia Regum & Imperatorum omnia vetera & noua, soli Abbates Aduocatas inferiores dant & tollunt, prout lubet, & sic etiam modo habet praxis à centenis aliquot annis obseruata.

Tertio, quia Luxemburgenfibus Principibus Maximinianis Aduocatis ab Imperatoribus concessa fuit defensio Monasterio vniuersim & cum vniuersitate. Sic enim Rudolphus Imperator sub Num. 37. ad Henricum Hentici VII. post Imperatoris parentem, *Abbatem & Conuentum Monasterij S. Maximini Treuirensis in omnibus iuribus & libertatibus suis, quoad homines & bona attinentes eidem Monasterio, iuxta priuilegiorum suorum tenorem, ipsis à Romanis Imperatoribus, & Regibus & nostris antecessoribus indulgentiorum, & à nobis confirmatorum, autoritate nostra Regia tuearis, protegas & defendas, &c.* Item Carolus IV. Imp. ad Wenceslaum Luxemburgensem adhuc Comitem, postea Ducem, postquàm pluribus vniuersitatem Monasterij protegendam tanquam Aduocato concessisset, vt videre est sub Num. 38. tandem sic concludit, *Non permittens prædictis Abbati & Conuentui in ipsorum bonis, redditibus, fructibus & possessionibus, hominibus & seruatoribus quibuscunque, quas & que in Comitatu Luxemburgenfi, vel extra habent, seu habere noscuntur, à quocunque, vel per quemcunque, cuiuscunque status vel præminentie existant, aliquam iniuriam, turbationem & aliquam irrogari.* Item Fridericus IV. Imperator ad Philippum Bonvm Burgundiæ Ducem, vt est sub Num. 47.

Denique vsus & praxis obseruantiaque, à tempore omnem hominum me-

moriam

moriam excedente, eiusmodi fuit, ut Principes Luxemburgenses perpetuò & in omnibus casibus se offerentibus, Protectionem Maximinianam in bonis tam extra, quam intra Luxemburgense territorium sitis, exercuerint, quam ob causam Principibus Luxemburgensibus præstantur à Maximinianis & semper præstita fuerunt seruitia, quæ habentur fusè partim in citatis sæpiùs instrumentis Henricorum Imperatorum Nigri, Senioris, Junioris & Conradi II. Comitis Luxemburgensis, partim in antiquissimo Abbatis Bartholomæi libro ante annos CCCC. conscripto.

SECTIO III.

Eadem Aduocatia apud Ducem Luxemburgensem hæreditario Iure semper mansit.

PER continuam Comitum ac Ducum Luxemburgensium seriem præfatam Aduocatiam inde à primo vsque ad hodiernum regnantem Regem Catholicum, Ducem Luxemburgensem iure Successionis deuolutam, ac consequenter hæreditariam & huic familiæ quodammodo innatam ac omnino propriam esse, iam euidentem esse puto, sed insuper confirmatur rationibus & considerationibus sequentibus.

Ut ex eo, quòd cum vnica filia hærede tertio Aduocatia transferit ad eos, ad quos transiit Comitatus vel Ducatus Luxemburgensis hæreditas; primò quidem in Ermefinda PRIMA ad Namurcenses, inde in Ermefinda SECUNDA ad Limburgenses, ut pluribus supra ostensum, tertio in Maria Burgundica Caroli Audacis filia ad Domum Austriacam & Hispanicam. Vide Martinum *de Aduocatia armata*, c. 9. 11. 26. pag. 442. & seqq. vbi ostendit & in muliere posse esse Aduocatiam, & in maritum communetque liberos deinceps transferri.

Ad hæc ex eo quòd Ioannes CÆCVS Rex, diuidens testamento hæreditates, illi transmisit Aduocatiam, cui transmisit Comitatum Luxemburgensem, scilicet Wenceslao Iuniori natu, quem Aduocatum Maximinianorum agnoscit maior natu Carolus IV. Imp. sicut agnoscebat Comitem Luxemburgensem, iuxta litteras sub Num. 38. Namque Comitatu Luxemburgensi tanquam Imperiale beneficium annexa erat Aduocatia Maximiniana: vnde Imperatores Aduocatiam committentes Comitibus Luxemburgensibus, vel de eius iuribus agentes, agunt simul de Successoribus eorum. Henricus NIGER Imp. Giselberto Comiti Luxemburgensi declarans quid Iuris ratione Aduocatiæ haberet, in suis de anno MLVI. sic loquitur, *Aduocatus verò Giselbertus, qui in presentiarum est, alijque Successores ipsius, qui bannum à Regia manu susceperint, proxima die post Festum S. Maximini & placitabunt.* vide sub Num. 24. Henricus SENIOR Imperator Conrado Comite Luxemburgensi petente, iura Aduocatiæ suæ illi exponens anno MLXV. sic habet, *Chuonrado etiam Comite, & eiusdem loci Aduocato annitente & summo petente, assensum prabentes & paterna traditioni (Giselberti enim patris iura Conradus sibi filio declarari petebat) per omnia consentientes & constituimus &c. & mox infra. Aduocatus vero Chuonradus siue Successor ipsius qui bannum à Regia manu habuerit & placitabit &c.* Henricus IUNIOR Imp. anno MCXII. Guilielmo Conradi filio ius suæ Aduocatiæ exponens, sic prosequitur, *Aduocatus verò VVilhelmus Comes, qui in presentiarum est, siue Successor eius, qui bannum à Regia manu susceperit &c.* vide litteras sub

Num. 30. Carolus IV. Imp. committens Wenceslao Comiti Aduocatiam sic scribit, *Illustri Wenceslao Comiti Luxemburgensi fratri nostro charissimo, aut ei, qui pro tempore ibidem esset Comes &c.* vide sub Num. 38. Fridericus IV. Imp. in suis hæc habet. *Illustri Duci Luxemburgensi Principi & consanguineo nostro charissimo presentibus & futuris, quibus presentes exhibita fuerint.* vide litteras sub Num. 47. Sed & Conradus in suis de anno MCXXXV. sub Num. 32. prædictorum modum loquendi fatis exponit. Postquam enim Aduocatiæ suæ iura explicasset, sic concludit: *Hæc igitur per sententiam nobis dicta, & in privilegio Domini Henrici IV. Regis Romanorum, alijsque privilegijs Romanorum Imperatorum & Regum expressa & confirmata, rata habemus, nobisque & omnibus Successoribus nostris inuolubiliter tenenda in perpetuum relinquimus.* Ex quibus plus quàm sufficienter liquet, Aduocatiæ Maximinianæ Principibus Luxemburgensibus hæreditariam esse, & à maioribus ad posteriores iure successiõnis deuolutam.

Denique ex seruitiis, quæ ratione Aduocatiæ debebantur Principibus Luxemburgensibus, non ut Giselberto, Conrado &c. sed ut Comitibus Luxemburgensibus, unde & antiquissima Monasterij monumenta & documenta sic habent: *Hæc sunt curia, quæ Comiti Luxemburgensi debent seruitium, Mudeuurt, Mambre, Sconebere, Mertert, Lindiche &c.* considera Diplomata Imperatorum supra citata, scilicet Henrici Nigri, Senioris, Iunioris, Caroli IV. Friderici IV. Itemque Conradi Comitum, videbis præfata iura & seruitia Comitibus Luxemburgensibus, eorumque Successoribus à tot sæculis debita & adiudicata fuisse.

CONCLUSIO.

EX ijs, quæ hoc capite relata sunt, manifestè concluditur, Hispaniarum Regem potentissimum hodie feliciter regnantem, eius maiores, quatenus Duces Luxemburgenses iure hæreditario & irrefragabili Aduocatiæ supremam & vniuersalem in Abbatiam Imperialem S. Maximini eiusque omnem ditionem exercuisse & exercere, atque ad hoc officium præstandum, non modo impelli ab ingenita sua Clementia & Magnitudine, quo omnes sibi à maioribus traditos Clientes Regiæ tuentur, verum etiam ob seruitia, quæ hodieque *Schirmsfrucht* / *Schirmgelt* / *u.* id est fruges, pecuniæ protectoriales, vocantur, & quotannis ipsi à Maximinianis subditis præstantur, & à Regijs quæstoribus recipiuntur, ad id iure obligari.

